ЛИСТ ПРАВОСЛАВНЕ
ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ

Виноград Господњи

Година двадесет друга Број 4 Нови Сад О Покрову Пресвете Богородице 2026. Бесплатан примерак

Закрили нас славним Твојим Покровом и избави нас од свакога зла!

Са благословом Његовог Високопреосвештенства
Митрополита бачког господина др Иринеја

ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ
Лист православне Епархије бачке
Година двадесет друга, број 4
Нови Сад, о Покрову Пресвете Богородице 2026.

Уредник:
Презвитер др Милан Бандобрански

Чланови уредништва:
Протојерej-ставрофор Миловaн Миодраговић
Протојерej-ставрофор Владан Симић
Протојерej Жељко Латиновић
Протонамесник Игор Игњатов
Протонамесник Лео Малешевић
Др Данило Михајловић

Лектор и коректор:
Јелица Недић

Коначна редактура:
Митрополит бачки господин др Иринеј

Техничка обрада:
Татјана Срдић

Фотографије:
Предња корица: *Покров Пресвете Богородице*

Штампа:
M&A Принт студио, Нови Сад, 2026.

Тираж 12.000 примерака

Уредништво
21000 Нови Сад
Змај-Јовина 4
vinogradgospodnji.epbacka@gmail.com
www.eparhijabacka.info

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад
271.2 (5)
ВИНОГРАД ГОСПОДЊИ:
Лист православне Епархије бачке
/Главни и одговорни уредник презвитер др Милан
Бандобрански. – Год. 1, бр. 1 (1976) – год. 25 бр. 82
(2000); Год. 1, бр. 1 (2001) – Нови Сад : Епархија
бачка, 1976–2000; 2007–. – 29 цм
Лист *Виноград Господњи* излази пет пута годишње.
ISSN 0353-1783
COBISS.SR-ID 16504322

САДРЖАЈ

ОСМИ ДАН 3
Ђакон Лука Стојисављевић
Све је могуће ономе који верује 3

СЛОВО АРХИЈЕРЕЈА 7
Митрополит бачки др Иринеј
Беседа на празник Воздвижења часнога Крста . . 7

СЛОВО ПАСТИРА 9
Протојерej Бране Миловац
Беседа на празник
Покрова Пресвете Богородице 9

ПОВОДИ 11
Протонамесник Игор Игњатов
Православно хришћанство
као темељ идентитета српскога народа 11

ХРИШЋАНИ У САВРЕМЕНОМ СВЕТУ 16
Професор Марко Радаковић
Стрампутице формализма у вери 16

ЗНАЧАЈНЕ ГОДИШЊИЦЕ 20
Протојерej Петар Бикар
У вечни спомен блаженопочившем
епископу бачком Никанору (Иличићу) 20

НОВА ИЗДАЊА 22
Катихета Бранислав Илић
Шематизам Епархије бачке за 2025. годину 22

Професор Душан Вујичић
Фотомонографија о дечанским фрескама
васељенских сабора 25

ИЗ ШКОЛСКЕ КЛУПЕ 28
Са часа веронауке
Ко је наш ближњи? 28

АКТУЕЛНОСТИ 31

СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ 37

ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ 38

НА ТАЛАСУ ПРАВОСЛАВЉА 39

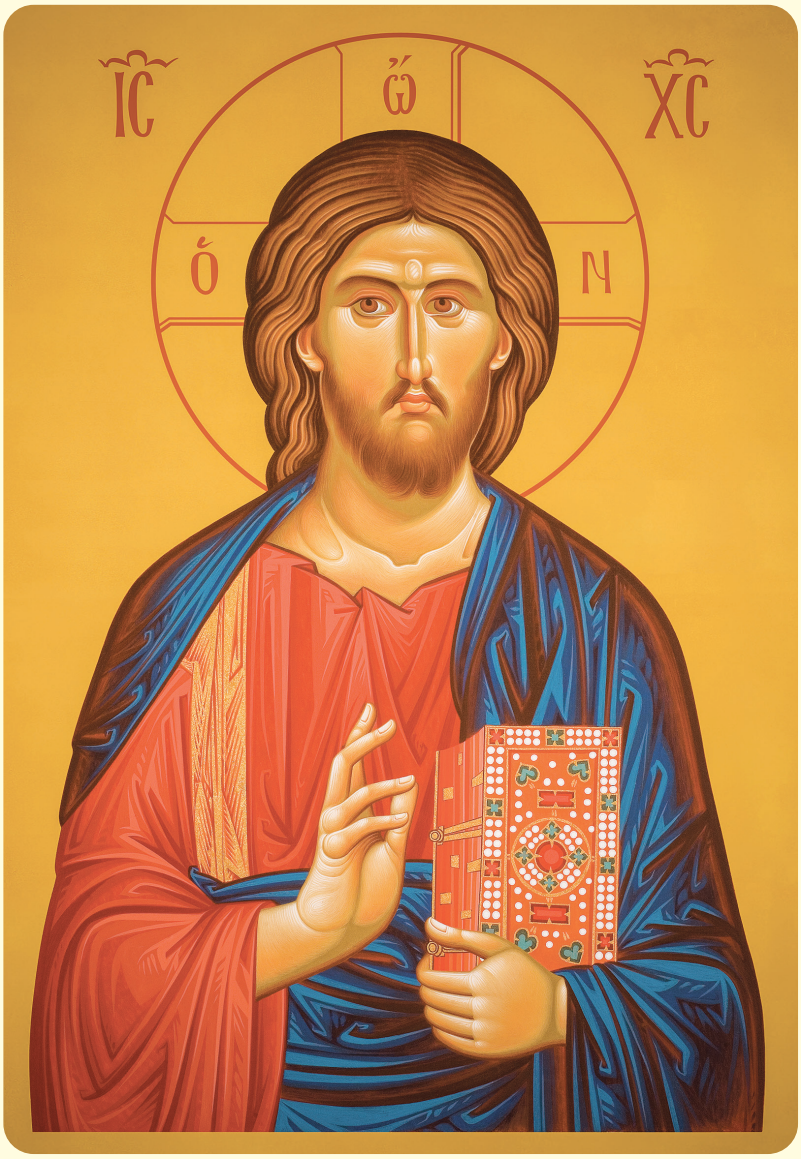
Осми дан

Ђакон Лука Стојисављевић
СВЕ ЈЕ МОГУЋЕ ОНОМЕ КОЈИ ВЕРУЈЕ

Постоје речи које толико често изговарамо да временом престајемо да схватамо њихову истинску вредност и тежину. Једна од њих је и реч *вера*. Говоримо о вери, исповедамо је, називамо себе верујућим људима, одлазимо у свете храмове, молимо се, постимо, причешћујемо се и слушамо речи Јеванђеља. Ипак, пред сваким човеком који жели да свој живот заиста уподоби животу Христовом остаје једно дубоко питање: шта значи веровати?

Да ли је вера само уверење да Бог постоји? Да ли је прихватање истинâ које Црква исповеда? Да ли је нарочито осећање које нас испуњава у појединим тренуцима када обичајно и формално испуњавамо „религијске прописе"? Или је вера нешто много веће, нешто што не остаје само у мислима и осећањима него обухвата целокупни човеков живот?

Ово није само питање о значењу једне речи. У питању је начин нашег постојања. Јер, ако је вера заиста однос човека са Богом, онда она не може бити ограничена на један део живота. Не можемо бити хришћани само онда када стојимо пред иконом, а престати да то будемо кад изиђемо из храма. Вера не тражи један час нашег живота; она иште да читав наш живот буде принесен Богу.

Господ Исус Христос, Иконописна радионица манастира Васкрсења Христова у Кању

Свето Писмо нам предочава да вера није статична мисао него активни и динамични одговор на Божји позив. Бог се први обраћа човеку. Он позива, открива се, дарује Себе, а човек одговара (или не одговара). То најпре видимо у лику старозаветног праоца Авраама. Бог му каже да остави своју земљу и свој дом и да пође у земљу коју ће му показати. Авраам не зна куда ће стићи, не види цео пут пред собом и не добија гаранцију да ће његов живот бити без страдања. Ипак, он полази. Зато апостол Павле пише: „Поверова Авраам Богу и то му се урачуна у праведност" (Римљ. 4, 3), док у Посланици Јеврејима читамо: „Вером Авраам послуша кад би позван да пође у земљу коју је имао да прими у наследство; и пође не знајући куда иде" (Јевр. 11, 8). У овој библијској повести о Авраамовом призиву открива се једна од првих истина о вери: вера покреће човека.

Осми дан

Зато вера није само веровање да *Бог постоји* него и поверење у Бога. Човек вере не остаје на тврдњи „Бог постоји" већ својим животом сведочи Божје постојање. Вера почиње тамо где човек престаје да Бога посматра само као објекат свога размишљања и где почиње да живи у односу са Њим.

У Новом Завету та вера добија своје испуњење у Личности Господа Исуса Христа. Хришћанска вера није вера у безличну силу нити у неку апстрактну идеју добра. Она је вера у Троједнога Бога Који нам се открио у Христу. Зато апостол Павле своје разумевање вере никада не одваја од Христа. Једна од најдубљих богословских констатација светог апостола Павла налази се у Посланици Галатима: „Са Христом се разапех; а живим не више ја него живи у мени Христос; а што сад живим у телу, живим вером Сина Божјега, Који ме заволе и предаде Себе за мене" (Гал. 2, 19 – 20).

Овде вера није више пуко „веровање у нешто". Она постаје нов начин живота. Апостол Павле не придодаје Христа свом старом животу као једно уверење више. Христос постаје средиште његовог постојања. „Живим не више ја него живи у мени Христос." У овим речима налази се срж православне вере. Православни хришћанин не престаје да буде личност, не губи своју слободу, разум и вољу. Напротив, у Христу човек открива њихову истинску пуноћу. Христос не поништава човека него га ослобађа од онога што га раздваја од Бога, од ближњега и од њега самога.

Вера која кроз љубав дела

Свети апостол Павле нас доводи до једне од најважнијих реченица за разумевање живе вере: „Јер у Христу Исусу нити што вреди обрезање нити необрезање него вера која кроз љубав дела" (Гал. 5, 6). Вера и дела овде нису супротстављени. Апостол не жели да каже да човек својим добрим делима може да заслужи Божју љубав. Жива вера не производи дела да би завредила Божју љубав; она из Божје љубави рађа дела. Отуда, вера се огледа у начину на који човек говори, прашта, трпи, помаже, прати другога, носи туђу слабост и одриче се сопствене себичности.

Апостол Јаков изражава исту реалност још оштрије: „Вера, ако нема дела, мртва је сама по себи" (Јак. 2, 17). Апостол Павле се супротставља уверењу човека који мисли да може својим делима да заслужи спасење, а апостол Јаков погрешном убеђењу да се вером може оправдати живот без искорачења из самодовољности. Њихове речи се зато не сукобљавају него се међусобно прожимају и допуњују. Зато апостол Павле као плодове Светога Духа наводи „љубав, радост, мир, дуготрпљење, благост, доброту, веру, кротост, уздржање" (Гал. 5, 22 – 23). И управо ту долазимо до често занемареног основа вере, до радости.

Радост вере

Хришћанство се понекад, посматрано са стране, може учинити као непрестано казивање о обавезама, гресима, посту, одрицању и страдању. Све то има своје место у хришћанском животу, али ако томе животу недостаје основна компонента, радост, то је сигуран знак да смо далеко од пута који води у наручје Очево. Јер, Христос није дошао да човека оптерети додатним бременом него да му открије живот у његовој пуноћи. Православље нипошто није „мрачњаштво", како говоре недобронамерни, нити собом шири страхове и дефетизам. Православни хришћанин је човек дубинске, суште радости која извире из поверења у вољу Божју. Радост хришћанина не значи да је његов живот увек лак. Она не зависи од тога да ли се живот одвија онако како је човек замислио. Хришћанска радост има дубљи извор: она произилази из вере и сазнања да човек није сâм, да је вољен, да његов живот није случајност и да смрт и страдање немају последњу реч.

Апостол Павле, чија је вера прошла кроз огањ испитивања, – кроз прогонства, затворе, глад, опасности и страдања, – ипак непрестано говори о радости. Он може да се радује не зато што је његов живот био лишен невољâ него зато што је његов живот био утемељен у Христу. То је радост вере: радост човека који, будући и сâм у сенци смрти и бола, зна да није напуштен. Постоји нешто дубоко хришћанско у способности човека да, усред

истога света у коме други виде само бесмисао и тугу, препозна присуство Бога, Његову љубав и могућност добра. Вера отвара човека за једно другачије сагледавање стварности. Она не пориче зло и патњу, али одбија да им призна коначну реч. Управо зато вера може бити извор радости и онда кад околности живота нису радосне.

Вера која се живи у Цркви

Вера није само лично уверење појединца. Није „моја вера" у смислу нечега што сам сâм исконструисао, сâм тумачим и сâм практикујем. Вера је дело Цркве, дело заједнице. Човек верује у Христа, али Христа не прима као усамљени појединац. Човек управо у заједници, односно као члан Цркве – у коју ступа крштењем – слуша Јеванђеље, моли се, исповеда своју веру и учествује у светим Тајнама.

Црква као богочовечански организам не може се свести на простор храма, где људи понекад долазе само да би задовољили личне „религијске потребе". Црква је Тело Христово и у њој човек ступа у заједницу са Христом и са другим људима. То је важно зато што нас вера увек изводи из затворености у себе. Ако своју веру замислимо само као „мој однос са Богом", лако можемо Бога свести на део сопственог унутрашњег живота. Али Христос нас не позива на усамљену, изоловану „духовност" у којој је човек сâм себи довољан. Он нас позива у заједницу. Декларисати се као православни хришћанин, а веру исповедати интуитивно и према личним афинитетима и склоностима, мимо заједнице у Цркви, мимо саборног ума Цркве, практиковати „лични подвиг" коме основа није у литургијском сабрању, не само да је погрешно него је и душегубно. Такав човек је у прелести, тојест у духовној самообмани.

Зато се вера најдубље очитује и опитује у Литургији. Тамо не долазимо само да нешто чујемо или осетимо. Долазимо да постанемо део живог организма, Тела Христовог. Вера се тамо не завршава на речима које изговарамо већ свој врхунац и смисао проналази у заједничарењу са Самим Христом. И зато су вера, Црква и Евхаристија нераздвојне стварности хришћанског живота. Човек може много знати о Богу, а да никада не научи да живи са Богом. Може знати молитве и познавати богословске појмове и црквене обичаје, а да му срце остане затворено за другога. Зато је потребно да оно што исповедамо устима постане реалност нашега живота.

Исповедници вере

Жива вера се нарочито показује онда када живот не иде онако како бисмо желели. Шта се дешава када стекнемо утисак да наша молитва остаје без одговора? Када дође до болести, губитка, неправде или смрти најближих? Шта се дешава када не разумемо зашто Бог допушта одређене тешке ситуације у нашем животу?

Ту се, на делу, огледа разлика између вере као идеје (идеологије) и вере као живота. Ако под вером подразумевамо уверење да ће се све одвијати онако како смо ми замислили, извесно је да ће се такав доживљај „вере" лако распасти пред првим великим искушењем. Зато апостол Павле каже: „Хвалимо се и у невољама, знајући да невоља гради трпљење, а трпљење искуство, а искуство наду" (Римљ. 5, 3 – 4).

Хришћанска вера не обећава живот без страдања. Напротив! Нарочито почасно место у животу Цркве с правом припада светим мученицима, онима који су својим животом и изливеном крвљу посведочили своју верност Христу и љубав према Њему, а у Његово име и према свим људима и свој Божјој творевини. Бог их је зато прославио као што су они, својим подвигом неустрашивог исповедања вере, наде и љубави, прославили Име Божје. „Ко хоће за мном да иде, нека се одрекне себе и узме крст свој и за мном иде" (Марк. 8, 34). Узети Крст Христов значи слободно прихватити и поднети, ако и када је то неопходно, страдање за име Његово. Јер, Он је прихватио Крст за све нас, добровољно пошавши на страдање, али је потом и васкрсао из мртвих. Исто се дешава и са онима који су Његови, са хришћанима. Ми свагда сведочимо своју веру или би тако требало да буде. Али када дође одсудни тренутак, када човек добије претњу да ће му бити одузет живот ако се не одрекне

Осми дан

Христа, љубави и вере Христове, и када човек изабере да остане веран Богу по сваку цену, чак и по цену овоземаљског живота, онда је то најјаче сведочење вере. Често се дешавало кроз историју – а дешава се и у наше дане у неким деловима света – да веру и љубав треба посведочити сопственим животом. Важно је истаћи да се вера не намеће „огњем и мачем". Она се свагда и једино може посведочити слободним чином љубави.

Жива вера живог човека ипак задрхти пред страхотом страдања. Човек може бити уплашен и веровати. Може плакати и веровати. Може не разумети до краја и веровати. Апостол Петар се одрекао Христа, али се вратио. Апостол Тома је посумњао, али је потом изјавио: „Господ мој и Бог мој!" Ученици су се у часу Христовог страдања разбежали, али су после Васкрсења постали непоколебиви сведоци који су свој живот положили за Христа. Вера заиста има снагу да пружи човеку драгоцене потенцијале: могућност да и у страдању остане у заједници са Богом и да страдању не дозволи да постане последња истина о животу.

„Јер вером ходимо, а не гледањем" (IIКор. 5, 7)

Циљ вере је да Христос постане средиште човековог живота. Зато се хришћанство не може свести само на питање: „Да ли верујеш?" Потребно је поставити и друго питање: „Како живиш оним у шта верујеш?" А можда још дубље: „Да ли се по твом животу може препознати Онај у Кога верујеш?" Ако верујемо у Христа Који пашта, можемо ли и ми да паштамо? Ако верујемо у Христа Који служи, треба ли и ми да служимо? Ако верујемо у Христа Који љуби човека до Крста, можемо ли да волимо и када нам љубав није узвраћена? Ту је наша вера на испиту свакога дана. Вера није нешто што се једном стекне и затим трајно поседује. Она је однос који се непрестано, из дана у дан, продубљује.

Она се зачиње Божјим призивом, наставља се човековим одговором, клија и расте у Цркви, храни се Телом и Крвљу Христовом, испитује се у страдању, показује се у љубави и испуњава се у заједници са Богочовеком. А живот у Христу почиње већ овде и сада да носи печат будућег Царства. Зато апостол Павле каже: „А сада остаје вера, нада, љубав, ово троје; али од њих највећа је љубав" (IКор. 13, 13). Вера којом човек започиње свој пут једнога дана ће бити запечаћена гледањем. Нада ће бити испуњена. Али љубав неће престати. Зато пуна мера живе вере није количина наших речи о Богу нити број наших спољашњих дела. Коначна мера је љубав: не колико смо о Богу говорили него колико смо у Богу научили да волимо; не колико смо пута рекли да верујемо него колико је наше поверење у Бога променило начин на који живимо. „Вера која кроз љубав дела" није само једна од побожних мисли светог апостола Павла. Она је стални позив да вера престане да буде искључиво оно што човек декларативно исповеда и да постане оно чиме човек дише и живи.

„Не бој се, само веруј!" (Марк. 5, 36)

За човека обдареног врлином вере не постоје било какви компромиси са духом овога света који би истиниту веру расплинуо, разводнио и потчинио сопственим, себичним интересима. Он своју веру сведочи храбро и безинтересно, на свакоме месту, својом постојаношћу, оснажен снагом *свише* (одозго). Макар се човеку цео свет рушио пред очима, ако пламичак вере, тињајући тихо у његовом срцу, не згасне, он не сме и никада не може бити на губитку. Будући веран, постаће сличан Ономе Који је сав Вера, Нада и Љубав, Началник и Савршитељ вере, Господ Исус Христос.

Попут *малоīа браīа Христовоī и сестре Христове*, наш мудри, страдални и мученички српски народ је, кроз врлети и урвине историјског трајања, сведочећи аутентично и одважно, сачувао своју православну хришћанску веру. Будући да смо *наследници обећања*, позвани смо и ми да својим животом будемо носиоци вере, оличени прекор свима онима који преверавају, и да, попут Матавуљевог *Пилиīенде*, узвикнемо кушачима: „Ја се уздам у мога српскога 'Риста! Ако ће ми помоћи, хвала Му, ако неће, и онда Му хвала, јер ми је све дао, па ми све може и узети, и душу! А ти..."

Слово архијереја

Митрополит бачки др Иринеј
БЕСЕДА НА ПРАЗНИК ВОЗДВИЖЕЊА ЧАСНОГА КРСТА
(Саборни храм у Новом Саду, 6/19. август 2024. године)

Драга браћо и сестре, чули смо одломак из светога Јеванђеља о Распећу Господа Христа, о Његовом страдању и о Његовој смрти за живот света и за спасење свих и свега. Та повест и ти догађаји из историје спасења протумачени су у тадашњем незнабожачком свету као лудост, као безумље, а међу самим Јеврејима, који су тада једини веровали у једнога Бога, то је било схваћено као саблазан, као нешто немогуће и бесмислено. Са обе стране, дакле, није било спремности да се схвати да је Бог у Својој љубави, у Свом смирењу, у Свом спасоносном Домострој спасења, не само понизио Себе поставши Човек, јавивши се на земљи у обличју слуге – не престајући, наравно, да буде вечни Бог, што је био и јесте заувек – него је понизио Себе, како Апостол каже, до смрти, и то до смрти на крсту. А у то време, по пракси тадашње Римске Империје, распеће на дрвету, на крсту, било је најтежа казна за најтеже зликовце, казна где је осуђеник умирао у мукама постепено, прикован за крст. Господ је, међутим, као што опет вели свети Апостол, показао да је мудрост људи уствари лудост, а оно што су људи сматрали за лудост и безумље показао је као највећу и једину мудрост.

Митрополит бачки Иринеј на Литургији у футошком храму о Крстовдану 2026. године

Тако је оруђе смрти и мучења – оруђе које је сматрано срамним и смрт која је сматрана срамном – постало оруђе спасења, а смрт је постала живоносна смрт, смрт којом је смрт поражена, јер је безгрешни Господ, Богочовек, узео на Себе да, по Својој људској природи, заиста умре за све друге, као да је Он кривац за грех људскога рода. Али Он је Богочовек, није само човек, и Његова смрт је животворна, јер, како се каже, опет речју Божјом, „не беше могуће да Господар живота буде држан у смрти него васкрсе и дарова свима Васкрсење”, унапред.

Зато часни Крст није само симбол Христове победе над смрћу и увод у сверадосни догађај Његовога Васкрсења из мртвих: он је заиста и сила Божја свима који не пропадају –

Слово архијереја

како каже апостол Павле – него верују и спасавају се њиме. И зато је света Црква установила и празнике у част и славу Крста Господњега, поред других великих Господњих празника. Данашњи празник је један од тих Часноме и Животворноме Крсту посвећених празника. Наш народ данашњи празник назива Крстовдан, тојест дан или празник посвећен Крсту Господњем. Уствари је овај празник један од познијих, можда и најпознији међу празницима посвећенима Крсту. Он се не односи само на Крст као такав него се односи на више историјских догађаја, због чега се пуним називом и зове празником Уздизања Часнога Крста.

Христов Крст, тојест Крст на којем је Господ распет, био је изгубљен. Када су Римљани разорили Јерусалим и јерусалимски храм, између свега осталога порушили су и место где је Господ био распет. Ту су, по наређењу цара Адријана, сазидали свој паганski храм, посвећен лажној богињи Афродити или Венери, и ту су закопали дубоко у земљи сва три крста – и Крст на којем је распет Господ Христос и она два крста на којима су била распета крај Њега двојица разбојника осуђених на смрт, о чему нам, такође, опширно говори свето Јеванђеље.

Света царица Јелена, – мајка цара Константина, који је владао почетком 4. века и био први владар који је дао слободу хришћанима и прекинуо са гоњењима и мучењима хришћана, – налазећи се у Јерусалиму и у светим местима Свете Земље, дошла је на мисао да пронађе Крст на коме је Господ распет. Нико није знао да јој каже где се налази Крст, али је још живео неки старац, Јеврејин, који је, по предању сачуваном од стране његових предака, знао где је то место. Чудеса која су се дешавала над тим Крстом уверила су царицу Јелену да је то заиста часни Христов Крст. Поводом тог радосног догађаја, епископ, потоњи патријарх јерусалимски, подизао је својим рукама Крст увис да га сабрани народ види и да му се поклони. Народ је то гледао са побожношћу и радошћу, појући цело време: „Господи, помилуј!" На то нас подсећа уздизање Крста Господњега на бденију уочи свете Литургије.

Али то није једини догађај када је подизан увис и показиван народу Крст Христов. Тај часни Крст је касније, после победе Персијанаца у рату са Источним Римским Царством, почетком 7. века, у време персијског владара Хозроја, а римског (или ромејског, или византијског) Ираклија, био отет од стране Персијанаца и однет као ратни плен у Персију. Али опет, Ираклијевом победом над Персијанцима 628. године, он је враћен и при повратку је опет подизан и показиван, а народ се опет клањао, појући и кличући: „Господе, помилуј!"

Од тада постоји овај празник, поред ранијих празника посвећених Крсту, којем су, уосталом, посвећени среда и петак сваке седмице у богослужбеној години, као дани Христовог страдања. Од тада се на данашњи дан свечано прославља Крст Господњи. Хришћани иначе од давнина знак крста носе на себи, а пре свега у себи, у својим срцима, душама и савестима. И не само да га поштују као симбол, као спољашњи знак своје вере, своје припадности Крсту Христовом и Цркви Његовој, него искрено верују у његову благодатну силу, која се показује кроз многобројна чудеса.

Нека Господ дâ свима нама и целоме свету да нас, у нашим тешким временима, закриљује, штити, благосиља и спасава сила Крста Господњега! Том силом и молитвама Пресвете Богородице и свих светих нека се и ми спасавамо, а вама свима срећан и благословен данашњи празник на који се пости, јер је посвећен Крсту Господњем и искупитељском страдању Господа нашега, али се не пости на најстрожи начин („на води") него на онај блажи („на уљу") зато што је празник и што се служи Литургија. Нека је, дакле, свима на спасење и дај Боже да и ми у свом животу будемо достојни Крста Господњега! Амин.

Слово пастира

Протојерej Бране Миловац
БЕСЕДА НА ПРАЗНИК ПОКРОВА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ
(Покровски храм у Бачкој Паланци, 1/14. октобар 2024. године)

Драга браћо и сестре, данас смо сви ми сабрани под највећи Покров који постоји у овоме свету, а то је Покров Богомајке. Пресвета Богородица може свакога човека да стави под тај Покров којим ће га штитити у све дане његовог живота у овоме свету који лежи у злу.

Ми хришћани бисмо рекли да је однос мајчинске љубави најсавршенији однос. Та љубав је најсличнија божанској љубави према човеку. Нисмо чули да мајка може да осуди свога сина, да га прокуне, да га не воли… Напротив, мајка може да опрости све. Мајка све може да прими у своје срце, са надом да ће њено дете једнога дана прогледати, да ће разумети путеве Господње и да ће схватити шта стварно јесте назначење човека. Под таквим Покровом пребивамо ми хришћани.

Пресвета Богородица са Христом, Иконописна радионица манастира Васкрсења Христова у Кању

Када странствујемо, када смо непослушни, када имамо неке своје егоистичне жеље, неке своје ставове, неке мисли које не можемо да помиримо са хришћанским учењем и са руковођењем ка Царству небеском, и тада Богомајка поново пашта, и тада поново покрива дете, и тада непрестано њено срце бди. То је љубав коју Пресвета Богородица има према нама. Она нас путевима покајања и просвећења води ка Царству небеском. Наш одговор на њену љубав треба да буде утемељен на слободи која је предуслов сваке вере и сваке љубави. Ако нема слободе, ако наша вера није изникла из слободе, тада она неће дати стоструке плодове него ће постојати само до првог искушења. Зашто? Зато што је слобода гарант чисте љубави, а љубав надахњује и она води у живот вечни. Успињући се том духовном лествицом, ми задобијамо многе благодатне дарове од Самога Господа, трудећи се, наравно, колико је то нама могућно, да испуњавамо све оно што свакодневно читамо у Светом Писму. У тој атмосфери, драга браћо и сестре, данас дочекујемо празник Покрова Пресвете Богородице, у тој атмосфери се радујемо и подсећамо сами себе и једни друге на наше животно назначење.

Слово пастира

На овај празник увек читамо Јеванђеље по светом апостолу и јеванђелисту Луки, које говори о Марти и о Марији, о Марти која се брине за овоземаљско и за потребе тела и о Марији која слуша божанске речи, од којих неће никада ни огладнети ни ожеднети, а то су бесмртне и вечне речи што напајају душу свакога човека који тражи бесмртност и вечност.

Покровски храм у Бачкој Паланци

Иза нас је две хиљаде година хришћанства. У разним историјским околностима вера је била присутна, па је нестајала, али се и враћала. Бог је човеку даровао могућност да изабере када хоће и да ли хоће да буде са Њим. И то питање човек пред собом треба да има апсолутно сваки дан. На тај начин ми себе непрестано држимо духовно буднима на тој стражи.

Ми, хришћани, очекујемо нешто што је вечно и непролазно, нешто што је нетрулежно, а то јесте наше будуће учешће у светлом Христовом Васкрсењу које је обасјало сваког човека и дало му нови живот. На том путу, драга браћо и сестре, ми имамо управо овај велики Покров. Покров под којим се налазимо не може се упоредити ни са каквом куполом или војним штитом. То је небеска заштита, то је оно што нас чува сваки дан, то је оно чему стремимо и оно што јесте наше назначење и наш живот.

Славећи ту заштиту, драга браћо и сестре, кроз Пресвету Богомајку славимо Спаситеља света Који доноси нову реалност, нови и вечни живот, доноси нове законе који су, по мерилима овога света, парадоксални: мораш да умреш да би живео; мораш да се понизиш да би био узвишен; морамо да окренемо други образ кад нам ударе један шамар; ако хоћемо да будемо савршени, да разделимо своје богатство, а у том богатству да се, сиромашни, обогатимо вечним богатствима. То јесте реч Божја, истина Божја и правда Божја. Када на тим речима темељимо себе и своју душу, сваки наш корак ће бити благословен, све наше животне активности ће бити прожете богомислијем и нећемо се наћи у богоотпадништву или у богоостављености, као нечем најтежем што човек може да доживи.

Зато се и налазимо под окриљем љубави Пресвете Богородице. Она нас увек призива у достојанство да будемо њена деца. Као што је блудни син схватио стрампутице којима је ходио и у свом тешком и горком паду разумео шта је благодатни пут, те се вратио Оцу своме, а Отац је отворио Своје наручје. Каква је љубав Оца небескога, таква је и љубав Пресвете Богородице. Обраћајући се њој у молитвама, драга браћо и сестре, ниједног часа не треба да сумњамо да ће наше молитве бити услишене.

Мајчинска љубав Пресвете Богородице је охрабрујућа и подстиче нас да издржимо на нашем духовном животном путу ка вечном животу. Да Пресвета Богородица донесе у наша срца најпре истину, радост, љубав, милост, слогу, све оно што је потребно човеку! Нека благослов Божји буде у вашим домовима, на многа и блага лета, у свакоме добру, здрављу и изобиљу! Дај Боже да се састајемо овде у нашем светом храму и да прослављамо име Мајке наше Пресвете Богородице, која је *часнија од херувимâ и неупоредиво славнија од серафимâ*! Нека је слава Троједином Богу, Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увек и у векове векова! Амин.

Протонамесник Игор Игњатов

ПРАВОСЛАВНО ХРИШЋАНСТВО КАО ТЕМЕЉ ИДЕНТИТЕТА СРПСКОГА НАРОДА

(Беседа изговорена на свечаној академији поводом славе Града Новог Сада у Српском народном позоришту, 15. новембра 2025. године)

Сабрани у празничном расположењу прославе патрона Града Новог Сада, празника Обновљења храма светог великомученика Георгија, у једној од најстаријих установа културе не само овог града него и свих Срба на овом простору, у овом дому лепоте и неговања истинских и трајних вредности, молитвено се обраћамо Господу Богу, у Тројици Слављеном, Оцу и Сину и Светоме Духу, да нас, како увек тако и сада и овде, надахне добром и мудром речју која је исто тако силна као и стваралачка способност слушања и усвајања, да бисмо и при овом сусрету стекли духовну корист и оплеменили своје личности за даља прегнућа у свакодневном животу, свако од нас на додељеном му и опредељеном задатку служења Богу и ближњима.

Свети Оци Првоī васељенскоī сабора

Традиционално прослављајући овај празник као градску славу и славу свих житеља Новог Сада, у овим приликама се подсећамо значајних јубилеја. Прославе јубилејâ, које су заједничка тековина и баштина свеколиког човечанства, имају особити значај за хришћане. Јубилеј је категорија повезана са временом и догађајима који се у времену одвијају. За нас хришћане време и простор су не само место међусобног сусрета људи него и вечног загрљаја Бога и човека. Разлог томе налази се у чињеници да се Син Божји оваплотио, примио физичко и историјско тело које је после Његовог Васкрсења постало Тело вечно, непролазно, надпросторно и свудаприсутно, захваљујући делатности Духа Светога после догађаја Педесетнице. Присуство Тела Христовог у историји, времену и простору, као дар јединства Духа Светога, означава улазак будућег Царства Божјег у овај свет. Стога сваки јубилеј јесте сведочење двоструке истине: да је Син Божји постао Човек да би се човек обожио и постао житељ Царства Божјег које долази и које већ сада доживљавамо у светој Тајни Литургије у највишем могућем облику, колико је то човеку могуће док му душа у телу ходи земљом.

Поводи

Јубилеј је увек и сведочење истине у свету у коме због човекове огрехованости влада заборав кроз који лаж спроводи своју манипулативну природу. Култура сећања стога јесте један од стубова неговања идентитета. Идентитет пак није самоодносна и самозатворена датост. Идентитет је, као и сваки облик људског деловања у историји, стваралачка категорија коју човек не црпи сâм из себе, али и категорија која се не одвија без човековог учешћа и труда. То значи да када говоримо о било каквом идентитету, – а ми овом приликом желимо да говоримо о темељима идентитета српскога народа, – не смемо да заборавимо да је идентитет резултат богочовечанске сарадње, односно да је то плод Божјих дарова и човековог труда.

Свети Сава, мозаик у манастиру Васкрсења Христова у Кању

Обично се сматра да идентитет једног човека, – а, следствено томе, и идентитет једног народа, – представља његова свест о себи. То је тврђење које казује само половину истине. Ако питање идентитета поставимо у оквирима које даје хришћанска персонологија, доћи ћемо до става који из новог угла осветљава то питање. Идентитет личности код хришћана почива у Другоме, у Богу и ближњима. Тако човекова свест о себи происходи из личних веза у љубави и слободи – са Богом и са ближњима. Овакво схватање говори нам да идентитет нашег народа треба постављати најпре у однос са Богом. У том смислу можемо рећи да наш народ стоји и постоји у онтолошком смислу када је у интеракцији са Богом и у општењу са другим народима. Овакво схватање потврђује и историја. Српски народ је на историјску сцену културних народа ступио управо када је примио хришћанство и када је свој идентитет утврдио на непоколебивом камену, Христу Богу. Јубилеји које славимо ове године – хиљаду седамсто година откада је одржан Први васељенски сабор у Никеји 325. године и осамсто педесет година од рођења Светога Саве, првог српског просветитеља – у ризници свих догађаја свештене историје који нас повезују са Богом део су комплексног и богатог идентитета нашег народа.

Да бисмо схватили како то православно хришћанство представља темељ идентитета српскога народа, потребно је нагласити да православно хришћанство није пуки рационални дискурс, још мање идеолошки програм и концепт, него је оно однос са Богом који се пројављује у Цркви као заједници свих и свега у Личности Богочовека Христа. У том смислу, православно хришћанство не значи ништа друго до Православну Цркву која, надахнућем Светога Духа, даје тон и смисао свакој људској тежњи и чежњи, а тиме, између осталог, даје живот и смисао нацији.

Колико је установа сабора битан израз живота Цркве говори нам чињеница да се

Црква назива *заједницом* и *Сабором верних*. Први израз тог саборног и сабирног начина постојања Цркве јесте сама Тајна Цркве – света Литургија. Зато сваки сабор епископâ, који је прихваћен и препознат у животу Цркве као израз и потврда православног предања и вере – од Апостолског сабора 49. године у Јерусалиму, уз седам васељенских и десет помесних сабора, па све до саборâ архијерејâ помесних Цркава и међуправославних сабора – пројављује литургијски начин постојања и у функцији је заштите и очувања свете Литургије као Светајне спасења. На том темељу изнедрена је и основна карактеристика саборног живота Цркве: нити *ӣрви* у сабору (председник сабора) може постојати и чинити нешто без *мноӣих* (без осталих чланова сабора), нити *мноӣи* могу ишта чинити без *ӣрвоӣ*. Ово правило се примењује и у односу *Еӣиской – народ* и у сабору епископâ. На саборима је утврђена православна вера. Они су сазивани када је погрешним учењима, која нарушавају чистоту истине, дошло до угрожавања деловања Цркве као Тела Христовог, да би се на њима, после тешких, често и жучних расправа, понекад и великих потреса широких размера, сачувало и на правилан начин изразило учење Цркве.

На Првом васељенском сабору, који је сазвао свети цар Константин у Никеји, 325. године по Христу, утврђена је вера у Христа као Сина Божјег, потврђена је и догматски дефинисана Његова једносушност (јединство суштине или природе) са Богом Оцем и формулисан је први део Символа вере. Овим је одбачено погрешно учење да је Син Божји створење, да је „било када Га није било", односно да није од вечности постојао него да је створен. Искривљавање истините вере садржи опасност да се погрешним веровањем угрози тајна спасења. Истина вере да је Христос Једносушни Син Божји, потврђена на Првом васељенском сабору, похрањена је као један од основних догмата у животу Цркве и актуелна је у животу Цркве како данас тако и до краја свих векова.

Актуелност веровања у Христа као Сина Божјег данас у нашем народу можемо испитати у контексту односа према Њему у савременој култури, уметности и науци. Поред сумње у историјско постојање Господа Исуса Христа као једне крајности, срећемо се и са схватањима која Христа Господа признају за учитеља и пророка, хуманисту и јавног делатника који је задужио човечанство, али без признавања Његове божанске природе, што представља другу крајност. Иако су ове крајности на супротним половима, оне ипак представљају застрањења. Тако негирање Христове божанске природе представља исти промашај као и негирање Његовог историјског постојања. Доказ за то јесте чињеница да је Црква осудила присталице и једне и друге заблуде као рушитеље праве вере, не због своје осионости и мизантропије него због тога што ни личност као појединац ни народ као саборна заједница посебне врсте не може познати свој идентитет без исповедања вере у Христа као истинитог Бога и истинитог Човека.

Да овако треба да верујемо показао нам је и највећи Србин међу хришћанима и највећи хришћанин међу Србима, Свети Сава, духовни отац српскога народа, у својој *Беседи о ӣравој вери* на сабору у Жичи: „Стога вас, браћо и чеда, ово прво молим: да, положивши сву наду своју на Бога, држимо се пре свега праве вере Његове. Јер, као што рече Апостол, *ӣемеља друӣоӣа нико не може ӣоставиӣи осим оноӣа коӣеӣа ӣостави* Дух Свети преко светих апостола и богоносних Отаца, а то је права вера која је на светих седам васељенских сабора потврђена и проповедана..." У склопу кратког, али садржајног излагања догматâ православне вере, Свети Сава у својој беседи такође вели да верујемо „и у Једнога од Тројице, не Оца ни Светога Духа, но од Бога Оца Рођенога Сина и Бога, Логоса, надвремено и од Њега Родитеља нераздељиво Рођенога, а не створенога, Једносушног Родитељу и увек постојећег са Њим".

Сваки човек и сваки народ има слободу и право – како је то мудро изразио свети цар Константин у Миланском едикту – да верује онако како му срце жели и да га у томе нико не омета. Али, на основу историјских чињеница, можемо слободно закључити да се идентитет српскога народа, у највећој мери, заснива на православној вери. Историја је показала ве-

Поводи

лике ране на телу српскога народа кад год је Србин напуштао своју веру. Чак и када није губио свој национални идентитет, долазило је до кризе идентитета која је остављала дубоке ожиљке у колективном животу потомака. Потврду томе налазимо у штетним последицама комунистичко-материјалистичке идеологије, као и у феномену сасвим друге врсте. Наиме, када су Срби под огромним притисцима, уценама, често у безумним облицима физичке и психичке тортуре, прелазили у другу хришћанску вероисповест или у другу религију, после релативно кратког временског периода губили су свој национални идентитет, чак и онда када су губитак верског идентитета покушавали да надоместе националним. Са друге стране, било је и на хиљаде мученика који су издржали психофизичка злостављања и дали своје животе, чиме су потврдили своју веру и своју припадност српском народу. То су нехотице потврдили и њихови мучитељи – мучили су их и убијали само зато што су били православни Срби. Овај мученички етос нашег народа сведочи тужну и упозоравајућу чињеницу: наш верски, национални, самим тим и културни идентитет страдао је и страда највише од нас самих. Одолевајући притисцима спољних непријатеља, српски народ је само јачао свој идентитет, а слабио га је увек када се Србин одрицао себе и свога.

Празнујући осам и по векова од рођења принца Растка, потоњег Светог Саве, сматрамо умесним да укажемо на светињу и узвишеност чина Богом благословеног биолошког зачећа и рођења. Колико је молитвених уздаха, праведних дела, одрицања̂ и подвига̂ у врлинама било потребно да на дрвету српскога народа процвета дивни Растко, који, оплођен нетварном благодатном божанском светлошћу, донесе стоструки род у личности Светога Саве, чије плодове непотрошиво ужива читав српски и васколики православни род данас. Заслуга његових праведних родитеља Стефана Немање и Ане, у монаштву наречених и у подвигу просијавших Симеона и Анастасије, као биолошких родитеља, касније духовне деце свога биолошкога детета, неизмерива је. Да га нису васпитали у правој вери, ни он не би осетио порив за даљим усавршавањем. Да су хтели, а сигурно су могли, силом би га вратили из светогорске тишине у светску вреву. Њихово колебање да ли да га врате или не врате било је кратког даха. Схватио је Стефан Немања у подножју пирга светогорског манастира, са кога га је син обавестио да се замонашио, да је он призван на посебну мисију и, Богу хвала, није га у томе омео. Из овог примера телесних и духовних родоначелника нашега рода јасно је да смо и ми призвани – ако желимо да будемо њихови истински потомци, а не само крвни наследници – да поштујемо две велике светиње: узвишеност дара живота и неговање и усмеравање дара слободе. Без биолошког нема ни духовног постојања. Остајући у оквирима биолошко-материјалистичког циља и смисла живота, у крајњој линији поричемо и сâм биолошки аспект постојања, јер је његов циљ да себе трансцендира. Ми православни хришћани, не поричући овоземаљско постојање, схватамо да оно треба да надрасте себе, односно да се његова суштина састоји у задобијању вечне и непролазне димензије постојања. Тој сврси служи и хришћанска нација. Српски православни философ Жарко Видовић је употребио метафору која нам умногоме помаже да изразимо оно што мислимо и да се оградимо од погрешних и злонамерних тумачења и застрањења. Он каже да је српска нација конституисана у Цркви, да је рођена у Цркви и да као таква има заветни карактер. Српска нација је, дакле, кћи Православне Цркве. Аутокефална Црква – којој је темеље поставио Свети Сава зидајући је на правој вери и Предању које значи повезаност са хришћанским коренима у прошлости, али и са будућим Божјим Царством – родила је нацију. Црква је мајка нације, а дужност мајке је да храни, васпитава, подиже, подстиче, али и да опомиње своје дете да би оно израсло у зрелу личност. Наравно, ова метафора има и своја ограничења. Однос Цркве и нације много је ближи него однос мајке и ћерке, али не толико близак да би се оне могле и смеле идентификовати до поистовећења. Црква као заједница верних обухвата нацију. Нација, међутим, никада не може обујмити и прогутати Цркву. Јер, нација је ћерка Цркве, а не обрнуто.

Поводи

Управо под овим претпоставкама можемо говорити о хришћанском национализму, супротстављајући га лажном космополитизму који, под маском одрицања од припадности матичној нацији, спроводи надмоћност једне унифицирајуће тоталитарне нације, нације без националних обележја. Негирањем особитих националних обележја осиромашује се богатство различитости које доноси међунационална размена културних, научних и уметничких добара и вредности. Говорећи о нацији, потребно је једнако се оградити од шовинизма и од аутошовинизма, у нашој јавности све присутнијег. Национална самосвест, утемељена на православној вери, само нам помаже да се чувамо ксенофобије и мржње према другим народима, али и да се физички и духовно очувамо кроз историју. Само човек који зна ко је, одакле долази и куда иде, може да се правилно, у љубави и слободи, опходи према другоме човеку. То се у потпуности може применити и на феномен нације.

Широкогрудост српског националног етоса види се и по томе што је српска култура обогаћена и оплемењена тиме што је у свој корпус примила великане као што су, између осталих, са једне стране Бранислав Нушић, Станислав Винавер, Станислав Краков, Васко Попа, а са друге Меша Селимовић, Иво Андрић и други. Идентитетско питање, маколико се о њему дуго, опширно и исцрпно говорило, не може се до краја исцрпети и дефинисати. Постоји део идентитета који није могућно схватити, а још мање исказати. То је у суштини најважнији део идентитета. То је онај део који се живи. Њега смо добили од предака и, настављајући њихов стваралачки подвиг обогаћивања и оплемењивања, позвани смо да га предамо у наслеђе својим потомцима. Бог ће нам помоћи онако како радимо, биће нам по вери нашој (Мат. 9, 29). Његова милост биће на нама сразмерно нашој нади у Њега (Пс. 32, 22), а љубав Његова нека нас све обухвати и сједини без обзира на наше тешке поделе и трвења.

Са овим мислима, свима вама, свим грађанима овога града и свим људима добре воље желим срећну и благословену славу! Нека небески покровитељ овога града, свети великомученик Георгије, умоли Јединог Човекољупца да свима подари мир, слогу и љубав, из којих ће се родити напредак и умножење свих добара потребних за свакодневицу свих нас који у овом граду живимо!

Хришћани у савременом свету

Професор Марко Радаковић
СТРАМПУТИЦЕ ФОРМАЛИЗМА У ВЕРИ

„Што се овај народ приближује устима својим и уснама својим поштује ме, а срце им далеко стоји од мене и страх којим ме се боје заповест је људска којој су научени" (Ис. 29, 13).

Формализам у вери настаје најчешће услед пренаглашавања традиције и обичајâ у односу на искрену веру и лични однос са Богом. Тада верник прилази богослужењу, обичајима и уопште животу без чистоте срца, наглашавајући спољашњост и форму, занемарујући или превиђајући смисао и циљ живота у Цркви.

Корене формализма у вери можемо уочити већ на самом почетку људске историје, односно у времену које се односи на библијску повест о браћи Каину и Авељу, који су Богу принели жртве. У тој повести можемо прочитати следеће речи: „И Господ погледа на Авеља и на његов принос, а на Каина и на његов принос не погледа" (IMojc. 4, 4 – 5). Господ није прихватио Каинову жртву јер је знао шта он носи у срцу, знао је да негује мржњу према ближњем и да се спрема на братоубиство. Тиме, на самом почетку историје, Бог премудро упозорава на опасности формалне вере без труда да се очисти срце и да се искрено воли ближњи. Господ је касније дао јеврејском народу јасна правила богослужења, али она никада нису била циљ по себи. Правила су имала дубок духовни и педагошки смисао, била су потребна за одржање здраве, Богом предвођене заједнице. Богослужбена правила, правне и моралне одредбе, правила исхране и хигијене – све је то имало за циљ уношење реда и хармоније у Божји народ окружен многобошцима. Требало је да научи људе шта су грех и светост, да усмери видљиво ка невидљивом, да спречи хаотичност у исказивању личне побожности и вере, али и да их усмери да сви верују и богослуже заједно и складно, као једно у Богу. Уколико се правила доживљавају мимо заједнице, мимо истине и љубави на коју нас је призвао Господ, она могу да постану својеврсни идоли.

У време старозаветног храмовног богослужења многи пророци су оштро критиковали све раширенији формализам, преносећи Божје опомене. Свети пророк Јеремија упозорава да се човек, ако не иде правим путевима, узалуд поноси тиме што припада заједници изабраних, Цркви: „Не уздајте се у лажне речи говорећи: Црква Господња, црква Господња, црква Господња ово је. Него доиста поправите своје путеве и дела своја и судите право између човека и ближњег његовог" (Јер. 7, 4 – 5). Пророк Амос пише о Господу Којем нису миле прославе тобож припремљене Њему у част, на којима су музика и мирис јагањаца, док људи не живе праведно и богобојажљиво (ср. Ам. 5, 21 – 24). Звучи нам познато и данас, зар не?

Господ Исус Христос се веома отворено и директно успротивио формализму који је био исувише заступљен међу људима у време Његовог овоземаљског живота. Он куди фарисеје зато што више поштују народна предања и обичаје него Божје заповести (ср. Марк. 7, 6 – 13). Прекорева их зато што су строги и стриктни у давању прилогâ храму док истовремено немају милости и љубави. „Тешко вама, књижевници и фарисеји, лицемери, што чистите споља чашу и зделу, а изнутра су пуне грабежа и неправде. Фарисеју слепи, очисти најпре изнутра чашу и зделу да буду и споља чисте. Тешко вама, књижевници и фарисеји, лицемери, што сте као окречени гробови, који споља изгледају лепи, а унутра су пуни костију мртвачких и сваке нечистоте. Тако и ви: споља се показујете људима праведни, а изнутра сте пуни лицемерја и безакоња" (Мат. 23, 27 – 28).

Како данас људи одлазе стрампутицама формализма у вери? Сви смо склони равнодушности и млакости. Може се десити да одлазимо у свети храм из обичне навике, као што

Хришћани у савременом свету

одлазимо на пијацу због својих „потреба” или као што одлазимо у позориште због свог „угођаја”, а понајмање одлазимо из љубави према Васкрслом Христу. Формалисти више пажње придају лепоти храма, богослужбеним одеждама, појању, правилима исхране током поста, а занемарују искрено покајање, личну промену и конкретну љубав према другим људима. Многи наглашавају црквена правила и народне обичаје (које мешају са Божјим заповестима), толико да подсећају на новозаветне фарисеје. Многи

верују да спољашње испуњавање прописâ обезбеђује својеврсну Божју заштиту. Тиме се улази у такозвани трговачки однос са Богом. Човек почиње да верује да га прецизно испуњавање правилâ (пост, молитвено правило, присуство на Литургији, прилог...) чини праведним, те да је на Богу само да га награди. Ово сасвим потире православно схватање односа слободне љубави према Богу, али и умањује значај Христовог страдања и Васкрсења. У том виђењу човек сâм себе спасава својим делима. Често је то повезано и са магијским доживљајем стварности: одређени ритуал аутоматски доприноси решењу онога што мене мучи. Такав покушај манипулације божанским веома је удаљен од православног хришћанства које почива на сарадњи Бога и човека, а у којој се увек препуштамо вољи Божјој. Христос је испретурао тезге трговцима у храму јер су дом Оца претворили у „пећину разбојничку”, тојест имали су погрешан став да се Бог може „купити” жртвеним приносом, без љубави и милости.

Дешава се и да се заједништво са Богом замењује културом и обичајношћу. Например, наглашавају се обичаји који морају да се испоштују на сахрани или крсној слави, а занемарују се суштинска питања љубави, покајања и спасења. Формалисти су неретко склони осуђивању оних који одступају од форме, сматрајући такве лошим хришћанима и, иронично, лицемернима. Христос, напротив, хвали удовицу која је приложила храму свега две лепте јер је дала све што је имала, док су они који су је осудили давали од свог вишка (ср. Лук. 21, 1 – 4 и Марк. 12, 41 – 44).

Острашћени формализам је најопаснији духовни корен из којег неизбежно клијају фанатизам, раскол и јерес. Када је спољашња форма препозната као нешто што је апсолутно, она тада престаје да буде пут ка Богу и постаје идол. Прво се јавља гордост. Будући да испуњава правила, верник је убеђен у своју праведност и упоредо осуђује оне који та правила не испуњавају савршено, што га

Хришћани у савременом свету

води ка прелести. Потом сматра за потребно да свој формализам наметне и другима, чиме одлази у фанатизам. Не види значајну разлику између догме о Христовом Васкрсењу и правилâ о употреби уља у посту; све постаје једнако значајно и пресудно, око свега се ратује. Екстремни формалиста често сматра да је Црква „попустила", па и „издала Христа"(!). Наравно, он и они уз њега су „бољи и вернији". Следи одлазак у раскол јер такви сматрају да су остали доследни и привржени истинском моралу, правилима и вери. Већ и câмо схватање да нас било шта осим Господа може спасти јесте својеврсна јерес – само Господ Исус Христос јесте Спаситељ. Тврдња расколникâ да у Христовој Цркви нема благодати и Светог Духа хула је и јерес. Удаљени од Мајке Цркве, од јединог гаранта Истине, такви људи трагично одлазе у лаж и смрт уколико се не покају. Страствени формалисти имају изглед побожности, али су се њене силе одрекли (види IITим. 3, 5; ср. Титу 1, 16) у жељи да живу Цркву претворе у идеолошки и параноични војни табор.

Главни проблем формализма је придавање већег значаја спољашњим „правилима вере" него унутрашњем преумљењу, из чега следују хладноћа срца, недостатак љубави и одсуство радости. Неким људима је лакше да обраћају пажњу на спољашњу пројаву вере него да се баве променом себе самих, тојест својих жеља, мисли, осећања... Лакше је испунити правило него се озбиљно порвати са самим собом и допустити Христу да нас коренито мења. Психолошки гледано, људи стреме осећају контроле, прецизности и јасности да би се осећали сигурно. Зато код формалистâ нема нијанси. Све је црно или бело, добро или зло, исправно или погрешно, расецају те линије олако и смештају људе у две категорије јер им то пружа осећај да они сами знају ко су, коме припадају и против чега се боре. Стога често истичу националну припадност, нерeтко мешајући нацију и веру, па и идолатризују свој народ и домаштавају његову историју не би ли га приказали као Богом изабрани народ, бољи од осталих. Истина је, међутим, да нам правила и спољашња контрола не пружају сигурност нити томе као хришћани стремимо: стремимо само ка Богу Који је Љубав.

Несигурност живота је значајан део хришћанскога призвања. Призвани смо да носимо крст, да страдамо, да пригрлимо и волимо грешнике. Свој идентитет не налазимо у пуким правилима већ у Христу и себедарној љубави. Тек када си спреман да изгубиш себе у Господу, да се сасвим препустиш Њему, онда знаш ко си и не плашиш се, макар и све изгубио. То све указује на то да је проблем формализма у вери управо недостатак поверења према Богу, те човек идеализује и апсолутизује правила и оквире, не би ли му пружили осећај извеснога. Удаљен од Бога, тајновитог и недостижног људском уму, човек радије бира јасна и стриктна правила, и не схватајући да од њих ствара себи идоле.

Црква има вишевековно искуство са овим проблемом, те не изненађује да се њиме баве многи свети Оци и да нас многе богослужбене песме усмеравају како да победимо овај грех. Припрема за Велики и Часни Пост почиње тумачењем и актуализовањем јеванђелске повести о царинику и фарисеју. Црквени песник нам кроз речи *кондака* ове недеље поручује: „Бежимо од фарисејеве хвалисавости и научимо се висини цариникових смирених речи, у покајању кличући: Спаситељу света, очисти од греха слуге Твоје!" Покајни канон светог Андреја Критског је можда и најпрецизнија богослужбена критика формализма у вери.

Свештенослужитељи често беседе о потреби искрене љубави и богобојажљивости насупрот лицемерном и хладном односу према Богу и ближњима. Борби против формализма доприноси и верска настава у школама. Уколико неко поштује хришћанске обичаје без разумевања због чега их држи или у њима види пројаву своје вере без повезано-

Хришћани у савременом свету

сти са Црквом, може да постане формалиста. Уколико је особа неупућена у значење богослужбених радњи или православних обичаја, најбољи начин да их научи јесте да редовно учествује у богослужењима, слушајући беседе свештеникâ и савете духовникâ. Проблем настаје уколико особа не жели да научи већ остаје убеђена у нека народна схватања и предања, сматрајући их богооткривеним истинама. Тада то није вера већ празан формализам, често повезан са сујеверјем: не пали се, кажу, веш-машина „на црвено слово" у календару, али се и не оде у цркву нити се помоли Богу...

Све ово свакако не значи да је потребно напустити богослужбена правила или занемарити обичаје. Иако православна вера наглашава да се Свети Дух даје свакоме човеку на различите начине, нама је далеко мишљење које негују неке протестантске заједнице да у Цркви свако има право да богослужи, слави Бога, па и учи ближње по својој личној склоности, начину и осећају. То неки правдају учењем да смо сви *царско свештенство*, *род изабрани* (IПетр. 2, 9). Поредак у Цркви нас учи да се истинска слобода у Духу Светоме не остварује кроз индивидуализам и безвлашће већ кроз саборност и послушност заједници. Царско свештенство свих верних не укида посебне дарове и јерархијске службе које је Сâм Христос установио ради склада у заједници (IКор. 12, 4 – 11). Према томе, богослужбена правила и црквени обичаји нису хладни правни прописи већ вековни израз заједничког искуства светих. Када се правила држе са смирењем и љубављу, она не спутавају нашу личност већ се њима крећемо ка Христу. „Ово је требало чинити и оно не остављати", каже Господ (Мат. 23, 23). Поредак и правила морају постојати и некада се баш кроз њих пројављују слобода и одговорност. Облик и поредак богослужења су неопходни да се наша служба Богу не би расплинула у појединачна и сувише лична тумачења ни у емотивна испољавања, склона грешкама.

Потребно је да богослужење има одређен облик, јер и тиме пројављујемо своју љубав, смирење и послушност Богу. Али Бог говори против испуњавања форме хладног срца. Свештеницима Христовог доба су грешници били „нечисти", па осуђују Христа Који је разговарао са њима. Он им цитира речи старозаветног пророка: „Милост хоћу, а не жртвоприношење" (Мат. 9, 13; ср. Ос. 6, 6). Ово не значи да богослужбена жртва није потребна већ да је испразна уколико нема милости. То је призив за истинско и аутентично служење Богу. Хришћански однос према ближњима се пореди са примером Христове жртве за људски род. Његов живот је испуњен безусловном љубављу према свакоме човеку. Основни смисао хришћанског живота је волети друге као што Христос воли све нас. Христов закон љубави није могуће испуњавати на формалан начин. Љубав не покрећу правила и форме него Сâм Бог Којем се препуштамо и Који дела у нама и кроз нас. „Љубити Бога свим срцем својим, свим разумом, душом и снагом, и љубити ближњега као самог себе, веће је од свих паљеница и жртава" (Марк. 12, 33).

Значајне годишњице

Протојерej Петар Бикар
У ВЕЧНИ СПОМЕН БЛАЖЕНОПОЧИВШЕМ ЕПИСКОПУ БАЧКОМ НИКАНОРУ (ИЛИЧИЋУ)

Поводом сто двадесет година од рођења и четрдесет година од упокојења

Епископ Никанор (Недељко) Иличић рођен је у Новом Бечеју, 6. новембра 1906. године Господње, од родитељâ Недељка и Софије, рођене Туцаков. У родном месту завршио је основну школу и два разреда гимназије. Остале разреде гимназије завршио је у тадашњем Великом Бечкереку (данас Зрењанину). У Сремским Карловцима је завршио Богословију, а 1930. године, као питомац тадашњег епископа банатског др Георгија (Летића), и Богословски факултет у Београду. Исте године замонашен је у манастиру Крушедолу, руком тадашњег архимандрита крушедолског Саве (Трлајића), потоњег епископа горњокарловачког и свештеномученика, а у чин јерођакона рукоположен је у Новом Кнежевцу. Као јерођакон предавао је православни катихизис у гимназији у Великом Бечкереку, у којој је постављен за суплента. Уједно је вршио дужност парохијског ђакона. Учествовао је на конгресима професорског друштва као професор-катихета. Био је сарадник часописа *Духовна стража*. Члан Матице српске био је од 1934. године. Написао је катихизис и уџбеник из литургике за четврти разред средње школе. Професорски испит је положио 1933. године. Трудио се и на организовању Богомољачког покрета, по жељи владике Георгија (Летића). Црвеним појасом одликован је 1935. године, а епископ банатски Викентије (Вујић) произвео га је у чин протођакона 1939. године.

Блаженопочивши епископ бачки Никанор (Иличић)

Протођакон Никанор изабран је за епископа горњокарловачког и администратора Епархије далматинске на заседању Светог Архијерејског Сабора, одржаном 20. маја 1947. године. Исте године, 24. маја, у чин јеромонаха рукоположио га је митрополит загребачки Дамаскин (Грданички), а хиротонисан је у чин епископа 3. јуна у београдској Саборној цркви. Те године је устоличен у Карловцу. Године 1951. изабран је за епископа Епархије сремске и устоличен је у Сремским Карловцима 9. септембра исте године.

Значајне годишњице

За епископа бачког изабран је 3. јуна 1955. године и устоличен је у Саборном храму у Новом Саду, 26. јуна те године.

У Епархији бачкој служио је тридесет и једну годину, до свог блаженог упокојења, 6. новембра 1986. године, и у њој је оставио неизбрисиви траг. Остало је забележено да су до 1970. године у Епархији бачкој, за време епископствовања владике Никанора, обновљене шездесет и три цркве, подигнуте три нове капеле, а тринаест их је обновљено. Подигнуто је и седамнаест нових звоника, а двадесет и девет је обновљено.

Владика је редовно обилазио своју Епархију, служио је и беседио, бивајући у сталном и непосредном контакту са свештенством и верним народом. Свештенство је подстицао да брине о повереном му народу и тим поводом је готово непрекидно писао расписе у којима је поучавао, саветовао, а понекад, када је то било потребно, и укоравао. Старао се о благољепију богослужења, јер је изванредно познавао црквено правило и као врстан појац присуствовао је свакодневним вечерњим и јутарњим богослужењима у Саборном храму у Новом Саду.

Одржавао је добре односе са представницима других вероисповести, а посебно је такве односе неговао према клиру Римокатоличке Цркве. Био је у Светој Земљи 1959. године, у пратњи тадашњег патријарха српског Германа, и тада је донео делиће моштију светог великомученика Георгија, који су потом ушивани у антиминсе за храмове у Епархији бачкој.

Блаженопочивши епископ Никанор се пред своје упокојење исповедио и причестио светим Тајнама. Упокојио се 6. новембра 1986. године Господње са свећом у руци, понављајући молитве за исход душе, које је читало и његово свештенство у последњим данима његовог земног живота. По његовој личној жељи, по упокојењу је обучен у архијерејско одјејање које је добио од антиохијског патријарха. У својој опоруци, коју је написао 1982. године, изразио је жељу да по упокојењу његово тело буде у холу Владичанског двора, а затим да буде сахрањен у крипти Саборне Светогеоргијевске цркве.

Епископ Никанор је био и исповедник вере, попут свога претходника на катедри епископа бачких, светог Иринеја (Ћирића), јер је у Кистању – кроз које је пролазио да би дошао у Шибеник као администратор Епархије далматинске – 17. октобра 1947. године доживео страдање: од заведеног народа је понижаван, пљуван и брутално претучен. Овај догађај је на њему оставио велике ожиљке до краја његовог живота. Много година после овог немилог догађаја, син жене која је била најактивнија у поменутом нападу дошао је да, у име своје мајке на самрти, замоли владику Никанора за опроштај, што је он и учинио и тиме посведочио да је верни слуга Господа Исуса Христа, Који је са Крста опростио онима који су Га разапели.

Нека Распети и Васкрсли Господ упокоји свога вернога слугу, архијереја Никанора, а његов блажени спомен нека буде вечан у диптисима епископâ Епархије бачке!

Нова издања

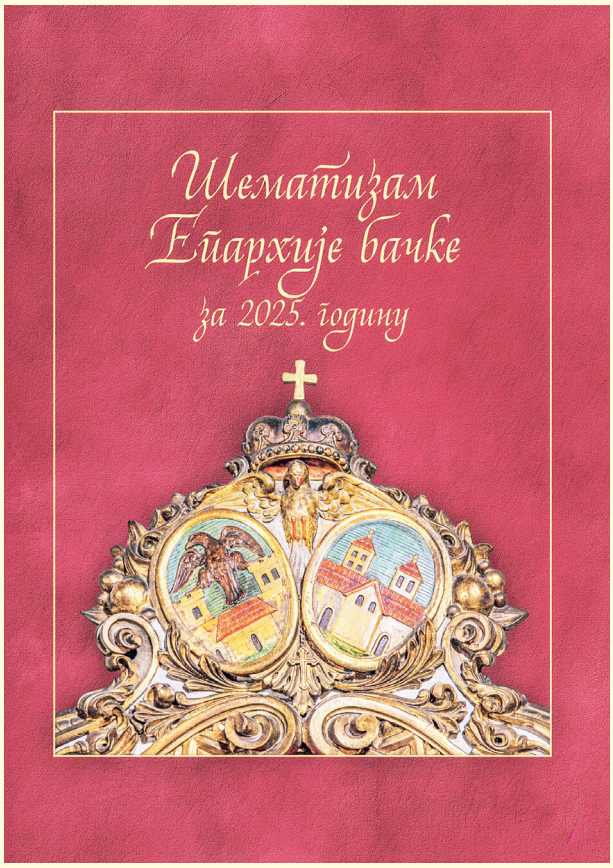
Катихета Бранислав Илић
ШЕМАТИЗАМ ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ ЗА 2025. ГОДИНУ

(*Шематизам Епархије бачке за 2025. годину*, уредник протојерej-ставрофор Владан Симић, Беседа, Нови Сад 2025, 335 стр.)

Пред читалачком публиком се налази капитално издање издавачке установе Епархије бачке *Беседа*, под називом *Шематизам Епархије бачке за 2025. годину*. Уредник издања је протојерej-ставрофор Владан Симић, сарадници уредника су јереји др Милан Бандобрански и Мирослав Николић, а рецензент издања је професор др Горан Васин. Књига је објављена уз подршку Министарства правде Републике Србије – Управе за сарадњу са Црквама и верским заједницама.

Настанак овог издања је надахнут великим јубилејима: хиљаду и седамсто година од одржавања Првог васељенског сабора, осамсто педесет година од рођења Светога Саве, седамдесет година од престављења светог Иринеја, епископа бачког, исповедника вере, и тридесет пет година архијерејског служења на трону епископа бачких Архиепископа новосадског и Митрополита бачког господина др Иринеја.

Треба имати у виду значајан податак је последњи *Шематизам Епархије бачке* објављен далеке 1897. године, за време архипастирског служења епископа бачког Германа (Опачића). Како је уредник издања навео у свом уводном слову, кроз кратак историјски преглед страдалне и знамените Цркве Божје у Бачкој, приказани су најважнији моменти из њене историје. Пажљивим читањем књиге читаоци ће имати прилику да се упознају са историјским и духовним развојем Цркве Божје у Бачкој на чијем челу су се налазили знаменити архијереји, који су, обрађујући духовни Виноград Господњи, оставили драгоцени печат. Уредник издања је указао на значај епископа бачких који су мудро и храбро успевали да сачувају Цркву Божју од већег страдања, трудећи се да њихово архипастирско дело буде у служби ширења речи Божје и исповедања вере. Прота Владан своју уводну реч употпуњује осврtом на тридесетпетогодишње архипастирско служење Архиепископа новосадског и Митрополита бачког господина др Иринеја, који као истински пастир напаса поверено му стадо у родној му Бачкој. Уредник издања истиче да је шематски приказ Епархије бачке, њених установа, манастира, црквених општина, парохија и свештеника, употпуњен пописом црквених задужбина које своју имовину потражују кроз поступак реституције.

У следећем поглављу протојерej-ставрофор Бранко Ћурчин доноси детаљан историјски преглед живота Цркве Божје у Бачкој. Прота Бранко најпре читаоцима предочава предисторију која је поткрепљена релевантним изворима, уз јасно дефинисање географских одредница и граница Цркве у Бачкој. Поред указивања на историјски развој

црквеног живота на простору Бачке, аутор на више места наглашава да је Црква имала драгоцену улогу у свим сегментима људског живота, како у погледу образовања тако и на пољу мисијске и добротворне делатности. Аутор наводи имена епископа бачких који су столовали пре и после Велике сеобе, доноси њихове кратке животописе и истиче особености њиховог архипастирског служења. Историјски преглед црквеног живота у Епархији бачкој је употпуњен статистичким подацима и многобројним сведочанствима која дају јасну слику о значају бачких архијереја. Текст је обогаћен и портретима епископа бачких, почевши од владике Висариона (Павловића), па све до владике Никанора (Иличића).

У следећем поглављу, из пера др Гордане Петковић, читаоци могу да се упознају са животом и делом светог Иринеја, епископа бачког, исповедника вере. Поред основних биографских података, предочено је ревносно архипастирско служење епископа Иринеја (Ћирића), који је тридесет и три године столовао на катедри Епархије бачке. Тим поводом је наглашено да служење овог светог јерарха није било омеђено само границама канонског подручја Епархије бачке већ и служењем Цркви кроз веома одговорна послушања, како у границама наше помесне Цркве тако и на васељенском нивоу. Гордана Петковић је читаоцима представила улогу епископа Иринеја (Ћирића) у најтежим временима, када је Црква делила судбину свога народа. Овај део књиге је обогаћен фотографијама из живота светог Иринеја, епископа бачког, исповедника вере.

На страницама *Шематизма Епархије бачке* објављена је и биографија предстојатеља Цркве Божје у Бачкој. Текст животописа Архиепископа новосадског и Митрополита бачког господина др Иринеја употпуњен је фотографијама из његовог живота, на којима се, између осталих, могу видети преподобни Јустин Ћелијски и преподобни Порфирије Кавсокаливит, светитељи коју су оставили велики духовни траг у животу данашњег Митрополита бачког.

Посебну драгоценост у садржају књиге чине до сада необјављене три приступне беседе владике Иринеја, које је изговорио на дан архијерејске хиротоније у Пећкој Патријаршији, на увођењу у дужност администратора Епархије бачке у Новом Саду и на устоличењу у трон епископа бачких у Новом Саду.

У наставку *Шематизма* следе животописи викарних епископа Митрополита бачког, од епископа јегарског Порфирија (данас Патријарха српског), блаженопочившег епископа јегарског Јеронима, епископа мохачког Исихија (данас Епископа ваљевског), до епископа мохачког господина Дамаскина, данашњег викара Митрополита бачког.

Шематски преглед Епархије бачке започиње текстом о историјату, значају и драгоценостима Владичанског двора у Новом Саду. Потом су наведене информације о свим епархијским телима и установама.

У наставку *Шематизма* објављени су подаци о свим архијерејским намесништвима, односно о свим црквеним општинама и парохијама у оквиру њих. Поред кратког историјата свих храмова, наведени су подаци о свештенослужитељима, адресе и контакт-подаци црквених општина и храмова, али и информације о црквеноопштинским управним одборима и црквеноопштинској имовини. На појединим страницама овог поглавља књиге налазе се QR-кодови, путем којих читаоци могу посетити и интернет-презентацију *Шематизма Епархије бачке*, са ажурираним подацима о свим епархијским установама, црквеним општинама, парохијама и парохијским свештеницима, али и другим информацијама које се, по природи ствари, често мењају.

У наставку следи поглавље о манастирима Епархије бачке. Овај део књиге доноси основне историјске податке, али и друге актуелне информације о Светоархангелском манастиру у Ковиљу, о манастиру Бођанима, о манастиру Васкрсења Христова у Кађу, о манастиру Светог архиђакона и првомученика Стефана у Сомбору и о манастиру (водици) Успења Пресвете Богородице у Бачком Петровом Селу.

На страницама књиге пажња је посвећена и задужбинама Епархије бачке. Читаоцима је објашњен сâм појам задужбинарства, али

Нова издања

и задужбинарски етос српскога народа. Најлепши примери задужбинарства у Епархији бачкој су Српска учитељска школа у Сомбору и Српска православна велика гимназија у Новом Саду. На крају је наведен списак од тридесет и три задужбине које припадају Епархији бачкој.

Шематизам садржи и текст о Патрону Епархије бачке. Наводи се да је у 19. веку као Патрон Епархије бачке прослављан свети великомученик Георгије, а да је, одлуком епископа бачког Никанора (Иличића), од 15. августа 1972. године, за Патрон Епархије бачке проглашен спомен Чуда светог архангела Михаила у Хони, 6/19. септембра. Од 2. октобра 2023. године, као Патрон Епархије бачке прославља се спомен Преноса моштију светог Иринеја, епископа бачког, исповедника вере, и светих мученика бачких.

Читалачкој публици топло препоручујемо *Шематизам Епархије бачке за 2025. годину*, са уверењем да ће садржај ове књиге подстаћи савремене хришћане да своје духовне кораке трасирају путем непоколебиве вере која је одликовала знамените архијереје, богољубиве свештенике и монахе, који су и у најтежим временима успели да сачувају упаљено кандило вере.

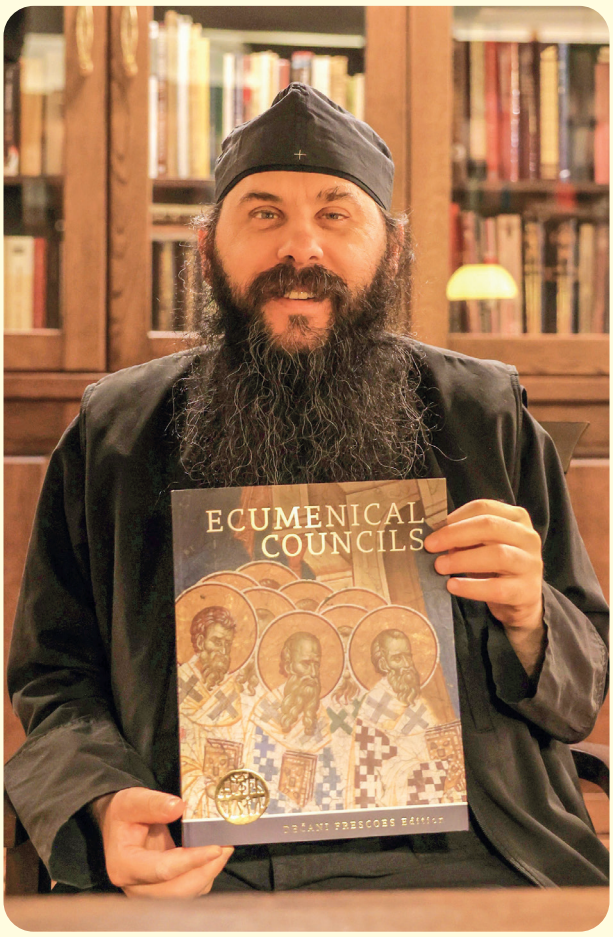
Владичански двор у Новом Саду

Нова издања

Професор Душан Вујичић
ФОТОМОНОГРАФИЈА О ДЕЧАНСКИМ ФРЕСКАМА ВАСЕЉЕНСКИХ САБОРА

(*Васељенски сабори*, аутор уводних текстова Ивица Чаировић, фотографије Јован Милинов и Иван Јовановић; приредили дечански монаси, манастир Високи Дечани 2025, 109 стр.)

Када се у литератури описују највећа уметничка дела средњег века, Србија се издваја и увек помиње као земља фресака. Од првих храмова, као што је црква Светих Петра и Павла у Расу из 9. века, до турских освајања у 15. веку, цркве су живописали фрескописци из Источног Римског Царства, а ктитори из свете лозе Немањића настојали су да то повере тадашњим најбољим уметницима. Од 13. века и Србија је имала одличне домаће фрескописце, што потврђују натписи на дечанским фрескама на којима се потписао Срђ Грешни. И заиста, фреске својом лепотом и продуховљеношћу сведоче да су „дар Божји из руке Јованове", како је на фресци у Пећкој Патријаршији записао живописац, што је израз средњовековног схватања уметности према којем сликар својом руком само преноси у облике и боје надахнуће од Бога, које је Божји дар уметнику (М. Чанак Медић, Б. Тодић, *Манастир Пећка Патријаршија*, стр. 105). Томе у прилог говоре и речи персијског песника с краја 14. века, које је, у припрати цркве Богородице Љевишке у Призрену, урезао образован муслимански путник, занесен лепотом фресака: „Зеница ока мога теби је гнездо – почасти нас уласка, ово је кућа твоја" (М. Чанак Медић, Б. Тодић, *Богородица Љевишка*, стр. 22). У многобројним примерима такве лепоте издвајају се неке које вреди поменути: *Распеће Христово* у манастиру Студеници, највећа очувана фреска из времена Светога Саве; *Успење Пресвете Богородице* у манастиру Сопоћанима, најлепша фреска света из 13. века, као и позната фреска *Бели анђео*, део композиције *Мироносице на Христовом гробу* у манастиру Милешеви. Нажалост, ветрови рата, вандализам и безумље су тешко оштетили многе фреске, али оне очуване,

Монах Прокопије Дечанац са књигом *Васељенски сабори*

Богу хвала, сведоче о одсјају небеске лепоте и побожности. За неке ауторе знамо, као што је дружина Михајла Астрапе из Солуна, у време светог краља Милутина, или већ поменути Јован и Срђ Грешни, али о многима сведоче само њихова дела ванредне лепоте и духовности.

Међу средњовековним манастирима немањићке епохе, на простору Косова и Метохије се издвајају два српска православна манастира, ставропигијалне Лавре, са највећим

Нова издања

бројем сачуваних фресака. То су манастири Високи Дечани и Пећка Патријаршија. Цркве и једног и другог манастира су највеће галерије средњовековног живописа Српске Православне Цркве и не постоје слични примери у хришћанском свету. Због значаја Високих Дечана, који су, као и Пећка Патријаршија, на Листи светске баштине УНЕСКО-а *у опасности*, Управа манастира Дечана је одлучила да, у складу са техничким могућностима и развојем дигиталне фотографије, овековечи целокупан живопис припрате и храма и све каталогизује за различита богословска, културолошка и научна истраживања. Од 2018. године стручњаци за дигитално снимање и обраду фотографисали су фреску по фреску, а историчари уметности су каталогизовали снимљени материјал. Манастирски храм, чији ктитор је Стефан Урош III Дечански, основан је 1327. године, а живописан од 1338. до 1348. године и, како игуман манастира архимандрит Сава у предговору овог издања наводи, „у преко хиљаду сцена, разврстаних у више од двадесет циклуса и неколико хиљада појединачних фигура, уткано је искуство читаве касновизантијске и српске средњовековне уметности (*Васељенски сабори*, стр. 11).

Манастири су одувек били чувари православне вере и предања, као и центри писмености и културе, тако да су многа дела књижевности и науке настала управо у њима, а нека су сачувана у манастирским библиотекама и до данас. У време средњег века писмени су били свештеници и монаси, од властеле не сви, а од народа ретко ко. По прихваћеном тумачењу, да би верници боље разумели Свето Писмо Старог и Новог Завета, живот Господа Исуса Христа, Пресвете Богородице и светих угодника Божјих, у свим храмовима су осликане библијске и историјске сцене у најстаријој техници живописа на свежем малтеру, познатој још од античких времена, а у ренесанси званој *ал фреско*.

У духовном погледу, фреске су као иконе изображавале лик Христов, Пресвете Богородице, апостолâ и светитељâ, пред којима су се побожни хришћани молили. У припрати храма Вазнесења Господњег у Високим Дечанима постоји јединствен циклус фресака. На њима је представљен целокупни црквени календар у сценама и светитељским ликовима, који се свакога дана прослављају, а у своду централног дела налазе се фреске којима је посвећена ова фотомонографија, шест васељенских сабора.

Прошле године обележено је хиљаду седамсто година од Првог васељенског сабора, одржаног 325. године у ромејској Никеји (данас Изник у Турској). Тај јубилеј подстакао је братство манастира Дечана да, у складу са циљевима дигитализације фресака, свим заинтересованим љубитељима дечанског живописа понуди књиге које на популаран начин приказују дечанско зидно сликарство у едицији *Дечанске фреске*. Прва књига је поставила графичке стандарде свих свезака едиције које ће бити штампане у великом формату са текстом сведеним на основне информације и са много фотографија целовитих фресака и њихових занимљивих детаља.

Књига *Васељенски сабори* својим целокупним садржајем указује на једно од најзначајнијих начела Цркве – саборност. Захваљујући начелу саборности, Црква је усвојила све догмате и одбацила јеретичка учења. Због тога се на самом почетку књиге налази фреска *Силазак Светога Духа на апостоле*, која не припада овом циклусу зидног сликарства, али истиче најзначајније начело Православља. У наставку је *Символ вере*, панорамски снимак Вазнесенског храма манастира Дечана, ктиторски портрет светог краља Уроша III Дечанског и снимци припрате са фрескама васељенских сабора, као и цртежи распореда фресака у централном своду припрате храма. За сваки васељенски сабор презвитер др Ивица Чаировић, професор Православног богословског факултета у Београду, приредио је језгровит приказ историје, донетих одлука и указао на појединачни значај сваког сабора, а затим следе развијене фотографије сценâ и детаљâ. Поред фотографијâ су графометријски цртежи позицијâ фресака и детаљан препис натписâ на фрескама, непорециви доказ српског православног порекла манастирâ у Старој Србији. Испод сваке фотографије, цртежа и ћириличног натписа је опширнији потпис и опис слике.

Нова издања

Занимљив је још један податак, мали, али значајан у контексту саборности. У импресуму књиге обично се наводе уредник или уредници издања. У овој фотомонографији улогу уредника извршило је братство манастира Дечана. Иако је посао око припреме и уређења књиге обавио протосинђел Петар Дечанац (који ми због скромности неће замерити што му наводим име), тек када је братство манастира саборно закључило да припрема књиге садржајем и изгледом одговара највишим графичким стандардима, дат је благослов за штампу. И ово сведочи о значају саборности у животу Цркве.

И заиста, репродукције фресака у фотомонографији су веродостојне колоритом и дубинском оштрином у тој мери као да су оригинали са зида у смањеном формату пренети на папир. Може се слободно рећи да је садржајем и графичким изгледом прва књига едиције *Дечанске фреске* у рангу најбољих светских фотомонографија, што манастир и братство Високих Дечана заслужују на понос Српске Православне Цркве.

Због свега наведеног, топло препоручујемо сваком ходочаснику манастира да, као успомену на ходочашће, са собом понесе и ову књигу, јер уласком кроз капију манастира, у сусрету са светињом, сваки облик туризма у трену се претвара у ходочашће.

Књига је објављена на српском и енглеском језику у два одвојена издања, а на интернет-презентацији манастира Дечана је доступна и у електронском облику.

Манастир Високи Дечани

Из школске клупе

Са часа веронауке
КО ЈЕ НАШ БЛИЖЊИ?

Катихета: У Светом Писму налазимо заповести о љубави према Богу и о љубави према ближњима. Један од наших претходних часова био је посвећен Божјим заповестима као путоказу нашег живота. Том приликом смо указали на то да није могуће имати истинску љубав према Богу без делатне љубави према ближњима. Ако љубимо Бога, срцем, душом, снагом и умом, испунићемо заповест која се односи на љубав према Богу. Уколико волимо Бога, волећемо и своје ближње. Када је љубав према Богу полазна тачка, а љубав према нама самима мерило љубави према другима, онда ћемо на прави начин испунити заповести које се односе на љубав према ближњима. Љубав према ближњем представља јасну проверу нашег хришћанског живота. Драга децо, да бисмо на прави начин разумели шта је то љубав према ближњем, морамо најпре одговорити на питање: ко је наш ближњи?

Анђела: Ближњи су они који су близу нас, наша породица, пријатељи, другари, познаници, суседи, они са којима се често срећемо и са којима проводимо своје време.

Катихета: Наш ближњи је не само онај ко нам је близак по сродству и пореклу већ свако ко се нађе на нашем животном путу. Ако смо рекли да су заповести наша смерница и наш путоказ у овом животу, постаје нам јасно да Господ љубављу Својом и очинским старањем о нама руши све баријере које раздвајају нас људе и све нас приводи једне другима, подсећајући нас да смо браћа и сестре међу собом, јер нам је Бог заједнички Отац. Суштина љубави је у заједништву са ближњима, јер, љубећи ближњега, љубимо Самога Бога. Христос је Својим старањем о нама и Својом искупитељном жртвом на Крсту учинио Себе ближњим свакоме човеку. Да ли неко од вас

Петра Ђурђевић, 5. разред
основне школе „Јован Јовановић Змај”, Србобран

Елеонора Иван, 5. разред
основне школе „Јован Јовановић Змај”, Србобран

може да нам каже како у нашем животу треба да изгледа делатна љубав према ближњима и на које све начине личним примером можемо да покажемо да у сваком човеку видимо ближњег?

Уна: На нашим часовима смо више пута истицали важност молитве. Када се молимо за све људе, ми показујемо да су сви људи наши ближњи, јер кроз молитвено заједништво наша блискост постаје најлепша. Када смо на часу говорили о поукама преподобног Порфирија Кавсокаливита, истакли смо да наша лична молитва увек укључује и друге људе, јер је сваки човек биће заједнице.

Милица: Додала бих да ми свакодневно имамо прилику да покажемо љубав према ближњима, односно према свакоме кога сретнемо. Ако у свакоме човеку видимо ближњег, и наше понашање ће бити у складу са нашом хришћанском љубављу према човеку. Када се налазимо у градском превозу и устанемо да би на наше место села старија особа, то је делатна љубав према ближњима. Када ходајући улицом наиђемо на потребите људе, потрудићемо се да им на неки начин помогнемо и покажемо љубав. Некада се дешава да нисмо у могућности да потребитим људима помогнемо у новчаном смислу, али то није препрека да им помогнемо лепом и утешном речју, као и молитвом да им Господ подари утеху и помоћ.

Сара: Сећам се једног догађаја и то бих хтела да поделим са вама. Били су дани Успенског поста, припремали смо се за празник Успења Пресвете Богородице који је и слава нашег парохијског храма. То је била прва година у којој сам одлучила да, поред среде и петка, почнем да постим и све вишедневне постове. На недељној Литургији свештеник је беседио и тада упутио лепе поуке које су нам биле потпора у данима поста. Једна од поука је била да наш пост није индивидуална ствар већ дело заједнице, али и период у којем би требало да што усрдније чинимо дела љубави, а особито према ближњима. Неколико дана касније, шетајући градом, пролазила сам поред Владичанског двора у Новом Саду

Јана Јовановић, 8. разред
основне школе „Јован Јовановић Змај”, Србобран

Невена Перишић, 8. разред
основне школе „Жарко Зрењанин Уча”, Надаљ

Из школске клупе

и наишла на дечака који је неутешно плакао. Био је сâм. Пришла сам му, пружила му руку и одмах га упитала због чега плаче. На тренутак је његов плач утихнуо, обрисао је сузе са лица и дрхтавим гласом ми испричао да је изгубио крстић који је носио на својим грудима и да због тога плаче. Рекла сам му да ме сачека ту и да ћу се брзо вратити. Посетила сам Саборни храм Светог великомученика Георгија, целивала иконе и помолила се пред моштима светог Иринеја и светих мученика бачких. У црквеној продавници сам купила крстић и иконицу Пресвете Богородице и радосно пожурила да што пре обрадујем уплаканог дечака. Поклонила сам му крстић и иконицу, а његов осмех је био најлепши доказ да нам је потребно мало труда да покажемо љубав и пажњу према ближњима. Рекла бих да је моја радост била већа од радости уплаканог дечака. Била сам благодарна јер је Господ тако уредио и пружио ми прилику да свој пост употпуним и конкретним добрим делом у односу према ближњем. Ово је била драгоцена лекција коју сам научила, а и данас се трудим да у свакоме човеку видим свог ближњег.

Катихета: Саро, хвала ти што си на овако леп начин поделила са нама причу из свог живота! Посведочила си да свако од нас свакодневно има прилику да на различите начине појави делатну љубав према другом човеку, сведочећи тако да је сваки човек наш ближњи. У Светом Писму налазимо много сведочанстава која говоре о томе. Постоје различити начини на које можемо да покажемо љубав према ближњима, а ово су само неки од њих: гладног нахранити, жедног напојити, нагог оденути, болесника посетити, исправити онога ко греши, научити онога ко не зна, ближњима дати добар савет, молити се за ближње, ожалошћене утешити, увреде стрпљиво подносити и радо их праштати. Ово су дела која свако од нас треба да чини у односу према ближњима. Децо, не заборавите, када се са пажњом и љубављу односимо према ближњима и када чинимо оваква дела, ми истински потврђујемо нашу љубав према Господу, јер пут до Господа увек води преко другога човека.

Приредио катихета Бранислав Илић са ученицима средње Економске школе „Светозар Милетић” у Новом Саду

Јулија Грујић, 7. разред
основне школе „Жарко Зрењанин Уча”, Надаљ

Катарина Јовановић, 4. разред
основне школе „Бранко Радичевић”, Нови Сад

Видовдан у Саборном храму у Новом Саду

У недељу четврту по Педесетници, на Видовдан, 15/28. јуна 2026. године, свету Литургију у Саборном храму у Новом Саду служио је презвитер Бранко Батало уз саслужење свештенства Саборног храма. После заамвоне молитве, служен је парастос свим нашим војводама и војницима који су свој живот положили за веру и Отаџбину, од Косовског боја до данас.

По отпусту свете Литургије, верном народу се обратио Високопреосвећени Митрополит бачки господин др Иринеј и честитао свима празник: „Драга браћо и сестре, нека је благословен данашњи вишеструки и велики празник наше свете Цркве! Данас прослављамо древне мученике из првих векова хришћанства, као што је мученик Вит (што су наши далеки преци пословенили или посрбили, тако да кажемо, и заменили словенским и српским именом Вид, иако је *Вит*/Vitus прастаро име пореклом из латинског језика); затим светитеље из тих времена, као што су блажени Јероним, епископ Стридона у Далмацији, и блажени Августин, епископ ипонски у Северној Африци, наше новије српске светитеље као што су свети патријарси пећки Јефрем и Спиридон и, наравно, свете косовске мученике, на челу са великомучеником кнезом Лазарем.

Данас је 637. Видовдан од оног дана 1389. године када су наши преци извојевали велику духовну победу, победу вечности над пролазним временом, а изнад свега победу вере над маловерјем. Жртвовали су себе и своје животе за своје ближње, за свој народ, за његову веру, за његов опстанак. Од тада, са малим прекидима, страдање и мучeништво у историји нашега народа не престаје, али не престаје ни нада и увереност у истинску духовну победу. Ми не прослављамо поразе. Велики Петак није био пораз Господа Христа него победа над смрћу, грехом и ђаволом и дарivање вечнога живота, што је све запечаћено Васкрсењем из мртвих. Тако се ни на пољу Косову није догодио пораз нити ми данас обележавамо пораз. Напротив, обележавамо управо истину о томе да када смо са Христом, увек побеђујемо свако зло, сваки грех, сваку смрт. Притом никада не враћамо за зло злом

Парастос после Литургије о Видовдану 2026. године

Актуелности

него увек идемо путем добра, путем Јеванђеља, путем љубави Христове.

И ми, данас овде сабрани, дубоко саосећамо са нашим народом где год он страда, а нарочито са Србима на Косову и Метохији, али и са свим људима који страдају, било где на свету, од онога што је могло да се избегне да нема греха у човечанству, као што су, например, ратови и ужаси које они доносе. Исто тако саосећамо и са свима који страдају у великим природним катаклизмама и катастрофама, о којима често, малтене свакодневно, слушамо или читамо.

Нека Господ, молитвама светога кнеза Лазара, свих осталих светих мученика и новомученика и свих Божјих угодника, буде са нама Својом благодаћу и Својом љубављу! На многа и блага лета!"

Освећење темељâ парохијског дома у Товаришеву

У недељу, 6/19. јула 2026. године, са благословом Његовог Високопреосвештенства Митрополита бачког господина др Иринеја, извршен је чин освећења темељâ будућег парохијског дома у Товаришеву. Вечерњим богослужењем је началствовао протојерej-ставрофор Иван Вачик, парох гардиновачки, уз саслужење свештенства Епархије бачке. У наставку вечерњег богослужења извршен је чин освећења темељâ новог парохијског дома, којим је началствовао протојерej Славко Протић, архијерејски намесник бачкопаланачки, уз саслужење свештенства Епархије бачке. По завршеном чину освећења, прота Славко је сабраном верном народу пренео молитвене поздраве и благослов Митрополита бачког г. Иринеја и истакао да је ово велики дан и велики догађај за место Товаришево. Прота Славко је заблагодарио Господу и светом Григорију Богослову коме је посвећен храм у Товаришеву, као и свим верницима на љубави и подршци. На крају, сабранима се обратио презвитер Јован Вачик, парох товаришевски, и том приликом је, уз речи благодарности Митрополиту бачком г. Иринеју, поздравио сабрано свештенство и верни народ који је молитвено учествовао у чину освећења темељâ будућег парохијског дома.

Слава Светоархангелског манастира у Ковиљу

На празник Сабора светог архистратига Гаврила, у недељу, 13/26. јула 2026. године, прослављена је слава Светоархангелског манастира у Ковиљу. На светој архијерејској Литургији је началствовао Његова Светост Патријарх српски господин Порфирије. Његовој

Чин освећења темељâ парохијског дома у Товаришеву

Благосиљање славских дарова поводом славе Светоархангелског манастира у Ковиљу

Светости Патријарху српском саслуживали су Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки господин др Иринеј и Преосвећена господа епископи ваљевски Исихије, мохачки Дамаскин и јенопољски Никон, архимандрит Прокопије из Антиохијске Патријаршије, јеромонах Севастијан, настојатељ манастира Крке, као и свештеници и ђакони из више епархија Српске Православне Цркве.

У беседи после прочитаног јеванђелског одељка Патријарх српски г. Порфирије је сабране поучио о важности прихватања воље Божје и о значају послушања и поштовања поретка у Цркви. „Много пута у Старом Завету свети архангел Гаврило се јављао и откривао вољу Божју пророцима, али јављао се и у Новом Завету. Он је открио тајну спасења Пресветој Богородици благовестећи јој да ће она родити Спаситеља света. Свети архангел Гаврило није дошао да објави Пресветој Богородици своју вољу. Не долазе анђели нама да нас известе о своме ставу, о своме мишљењу, да нас обавесте каква је њихова воља, него долазе да нам открију вољу Божју. Ко слуша апостоле, ко слуша реч анђела, ко слуша реч Цркве, Самога Господа слуша. А ко није спреман да чује реч Цркве, – било да је члан Цркве било да је изван Цркве, – он поставља себе насупрот Христу. Зато ми и говоримо у молитви *Оче наш*: *Да буде воља Твоја!* То није ништа друго него учествовање у смирењу и послушању арханђелâ и анђелâ који су се неодступно, једампут засвагда, непоколебиво, одлучно, определили да у њиховим бесмртним животима буде воља Божја. А када је воља Божја наше једино истинско и непоколебиво опредељење, онда – иако слаби, иако немоћни, иако уз мноштво промашаја, уз мноштво падова, уз мноштво грехова – исто тако једампут засвагда остајемо у наручју Божјем”, рекао је, између осталог, Светејши Патријарх српски г. Порфирије.

На крају свете Литургије, Патријарх српски је извршио чин благосиљања славских дарова. По завршетку свете Литургије, он је манастирском братству и свима сабранима честитао славу, а затим се сабранима обратио Високопреосвећени Митрополит бачки г. Иринеј, који је заблагодарио Његовој Светости на доласку у манастир Ковиљ, началствовању на светој Литургији и на речима поуке. Митрополит бачки је нагласио да нико од људи није сâм по себи ауторитет већ да само Црква, саборни богочовечански организам, јесте главни критеријум истине. Он је захвалио архијерејима, монаштву и свештенству, као и верном народу Божјем, на доласку и учешћу у прослави манастирске славе.

Актуелности

Празник Преображења Господњег у Новом Саду

Благосиљање новог рода винове лозе о Преображењу 2026. године

На празник Преображења Господњег, у среду, 6/19. августа 2026. године, на светој архијерејској Литургији у храму Светих Кирила и Методија у Новом Саду началствовао је Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки господин др Иринеј, уз саслужење Његовог Преосвештенства Епископа мохачког господина Дамаскина, свештенства наведеног храма и новосадских ђакона.

После прочитаног јеванђелског одељка, Високопреосвећени Митрополит бачки г. Иринеј је у својој архипастирској беседи указао на значај и смисао празника Преображења Христовог, те је, између осталог, рекао: „Преображење Господње не значи да се Господ Исус Христос нечим изменио по Своме бићу. Бог је увек непроменљив, једнак Себи. Као што каже свети јеванђелист Јован, „Бога нико није видео никад: Јединородни Син који је у наручју Оца, Он га објави" (Јов. 1, 18); Он Га открива, чини Га доступним и присутним не само негде око нас него и у нама и пред нама, чини Га видљивим на Свој чудесни, благодатни начин. То је духовно виђење. И управо таквим виђењем и видом Господ је показао Себе преображеним пред ученицима. Могло би се рећи да је Преображење у првом реду и понајвише било преображење самих ученика присутних том догађају, да је то било преображење њиховог вида; они у том тренутку не виде више телесним очима: виде очима духа, очима вере, очима љубави, и зато могу да виде оно што је по себи невидљиво."

После заамвоне молитве извршен је чин освећења новог рода винове лозе. По отпусту свете Литургије, Митрополит бачки Иринеј је сабраном верном народу пожелео срећан и благословен празник Преображења Господњег.

Добротворна установа Епархије бачке даривала ученике пред полазак у школу

Са благословом Митрополита бачког господина др Иринеја, Добротворна установа Епархије бачке „Владика Платон

Сарадници Добротворне установе Епархије бачке

Атанацковић” и ове године је спровела велику добротворну акцију намењену деци школског и предшколског узраста. У сарадњи са свештеницима, Добротворна установа је даривала вишедетне породице и самохране родитеље на подручју Суботице, Сомбора, Бачке Паланке, Жабља, Куле, Бечеја и Новог Сада.

Пред почетак нове школске године, Добротворна установа је обрадовала четиристо малишана, дарујући им школске торбе и потребан школски прибор. За децу и њихове породице ови дарови представљају драгоцену помоћ, али и потврду да нису заборављени и да Црква са љубављу брине о свакоме од њих. Дарована школска торба није само помоћ за почетак школске године већ и знак пажње према ближњима, заједништва и наде. Дечји осмеси су најлепша потврда да милосрђе, када је делатно и искрено, преображава и онога ко дарује и онога ко дар прима.

Одржан састанак вероучитељâ и катихетâ Епархије бачке

Са благословом Његовог Високопреосвештенства Митрополита бачког господина др Иринеја, поводом почетка нове школске године, у среду, 26. августа 2026. године, у дворани парохијског дома при храму Светих Кирила и Методија у Новом Саду, одржан је састанак вероучитељâ и катихетâ Епархије бачке.

После прочитане молитве, протојереј Жељко Латиновић и протонамесник Лео Малешевић, помоћници координатора Катихетског одбора Епархије бачке, обратили су се вероучитељима и катихетама, упознавши их са новим околностима у вероучитељском раду у основним и средњим школама. Сви вероучитељи и катихете су позвани да своју службу у новој школској години врше марљиво и са трудом, не заборављајући да вероучитељи имају задатак да сведоче веру Цркве у простору школе.

На крају састанка, вероучитељима и катихетама су уручена решења о наименовањима за вероучитељску и катихетску службу.

Празник светог свештеномученика Иринеја Лионског – имендан Митрополита бачког Иринеја

У суботу, 23. августа/5. септембра 2026. године, на празник светог свештеномученика Иринеја, епископа лионског, у Владичанском двору у Новом Саду освећени су славски дарови поводом имендана Митрополита бачког г. Иринеја. Чин благосиљања славских дарова је извршио протосинђел Харитон, настојатељ Светоархангелског манастира у Ковиљу, уз саслужење архиђакона Јустина, сабрата ковиљског манастира.

Са састанка вероучитељâ и катихетâ Епархије бачке

Актуелности

Чин благосиљања славских дарова поводом имендана митрополита Иринеја

По чину благосиљања славских дарова, у име присутних и у своје лично име, отац Харитон је честитао имендан владици Иринеју, са жељом да на многа и блага лета служи Господу Богу и нашој светој Цркви.

Празник Усековања главе светог Јована Крститеља у Новом Саду

На празник Усековања главе светог Јована Крститеља, у петак, 29. августа/11. септембра 2026. године, на светој архијерејској Литургији у храму Преноса моштију Светога Саве у Новом Саду началствовао је Његово Високопреосвештенство Митрополит бачки господин др Иринеј, уз саслужење Његовог Преосвештенства Епископа мохачког господина Дамаскина, свештенства Светосавског храма и новосадских ђакона.

После прочитаног јеванђелског одељка, Високопреосвећени Митрополит бачки г. Иринеј је у својој архипастирској беседи указао на значај и смисао празника и том приликом истакао: „Свети Јустин Ћелијски, проповедајући на данашњи празник пре више од педесет година, каже да после Великог Петка, када су људи покушали да изврше богоубиство, други Велики Петак је празник Усековања главе светог Јована Крститеља, јер су зли људи убили праведника. Али уствари су убили себе, а не њега. Он је жив у Богу и у нашим животима кроз Цркву која га прославља. Он се одазива и на наше молитве и заступа нас пред Господом.”

По отпусту свете Литургије, Високопреосвећени владика Иринеј је верном народу честитао празник. У име свештеног братства и парохијана Светосавског храма, протојерej Бранислав Мркић, настојатељ храма, заблагодарио је архијерејима Иринеју и Дамаскину на служењу свете Литургије и на речима духовне поуке.

Са свете Литургије у храму Преноса моштију Светога Саве у Новом Саду

Светињама у походе

ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА БАЧКА

СЛУЖБА ЗА ПОКЛОНИЧКА ПУТОВАЊА

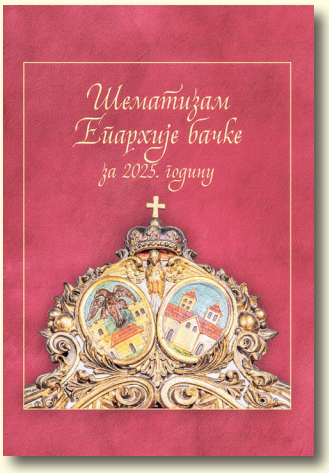
СВЕТИЊАМА У ПОХОДЕ

Путујте са благословом Цркве!

Информације
о поклоничким путовањима
064/12-93-616 и 021/52-60-68

Издавачка делатност

ШЕМАТИЗАМ ЕПАРХИЈЕ БАЧКЕ ЗА 2025. ГОДИНУ

ДЕЛАЈУЋИ У ВИНОГРАДУ ГОСПОДЊЕМ ПРВИ ТОМ

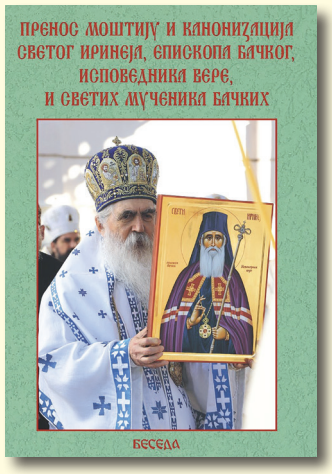
ДЕЛАЈУЋИ У ВИНОГРАДУ ГОСПОДЊЕМ ДРУГИ ТОМ

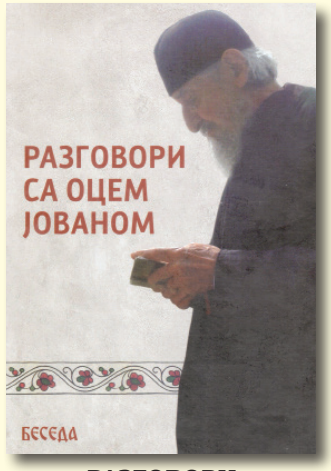

ДЕЛА СВЕТОГ МАКСИМА ИСПОВЕДНИКА

ИЗ СМРТИ У БЕСМРТНОСТ
Погром у Бачкој 1941-1944. године

РАЗГОВОРИ СА ОЦЕМ ЈОВАНОМ

Електронски каталог *Бесединих* издања

На таласу Православља

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
Епархија бачка
ИНФОРМАТИВНА СЛУЖБА

www.eparhijabacka.info; e-mail:epbackainfo@gmail.com

„Циљ наше Информативне службе је да буде у служби сведочења и ширења православне вере.”

Митрополит бачки г. Иринеј

БЕСЕДА

РАДИ ТАВОР 95,1 MHz

90,7 MHz РАДИО Слово љубве

РАДИО „БЛАГОВЕСНИК" 95,7 Mhz

ПОМОЗИМО ИЗГРАДЊУ ХРАМА У МАНАСТИРУ ВАСКРСЕЊА ХРИСТОВА НА СУНЧАНОМ БРЕГУ У КАЋУ

Жиро-рачун 105-0814803000055509 (АИК Банка)